

RAPORT Z WIZYTACJI

(ocena programowa)

dokonanej w dniach 13-14 marca 2015 r. na kierunku „prawo” prowadzonym na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy na poziomie jednolitych studiów magisterskich o profilu ogólnoakademickim realizowanych w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych

**przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:
przewodniczący:**

**dr hab. Paweł Chmielnicki – członek PKA,
członkowie:**

dr hab. Adam Sulikowski – ekspert PKA,

dr hab. Grzegorz Smyk – ekspert PKA,

mgr Artur Gawryszewski – ekspert formalno – prawny,

Edyta Prociak – przedstawiciel PSRP.

Polska Komisja Akredytacyjna po raz pierwszy oceniała jakość kształcenia na kierunku „prawo” prowadzonym na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy na poziomie jednolitych studiów magisterskich o profilu ogólnoakademickim.

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą. Wizytacja została poprzedzona zapoznaniem się przez członków Zespołu Oceniającego PKA z Raportem samooceny przekazanym przez Władze Uczelni, ustaleniem podziału zadań w trakcie wizytacji oraz sformułowaniem wstępnie dostrzeżonych problemów. W toku wizytacji członkowie Zespołu spotkali się z Władzami Uczelni i Wydziału, poddali analizie dokumenty zgromadzone wcześniej na potrzeby wizytacji przez Władze Uczelni i Wydziału, otrzymali dodatkowo zamówione dokumenty, przeprowadzili hospitację zajęć dydaktycznych, spotkali się z pracownikami Uczelni odpowiedzialnymi za poszczególne zadania związane z jakością kształcenia na ocenianym kierunku, a także z kadrą akademicką i studentami kierunku „administracja”.

Władze Uczelni i Wydziału stworzyły bardzo dobre warunki do pracy Zespołu Oceniającego PKA. Członkowie ZO spotkali się z życzliwym i profesjonalnym przyjęciem. Władze Uczelni i Wydziału udzielały niezwłocznie wszelkich potrzebnych informacji, zapewniały możliwość nieskrępowanego wglądu do dokumentów związanych z przedmiotem wizytacji. Organizacja spotkań z przedstawicielami Uczelni, pracownikami i studentami stała na w pełni satysfakcjonującym poziomie.

Załącznik nr 1 Podstawa prawna wizytacji

Załącznik nr 2 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego.

1. Koncepcja rozwoju ocenianego kierunku sformułowana przez jednostkę.

1) Czy koncepcja kształcenia nawiązuje do misji Uczelni oraz odpowiada celom określonym w strategii jednostki?

Kujawsko-Pomorska Szkoła Wyższa w Bydgoszczy została utworzona na mocy decyzji nr DNS-1-0145-572/Eko/2000 Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 września 2000 r. Ogólnym kierunkiem działalności Uczelni było kształcenie na poziomie studiów pierwszego stopnia w specjalnościach: administracja publiczna, wychowanie z profilaktyką uzależnień oraz resocjalizacja z profilaktyką społeczną. Decyzją nr MNiSW-DNS-WUN-6022-9861-4/KT/10 z dnia 7 października 2010 r. uzyskano uprawnienia do prowadzenia jednolitych studiów magisterskich na kierunku „prawo”

Obecnie wyżej wymieniony kierunek studiów prowadzony jest na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii, który na początku roku akademickiego 2014/2015 został połączony z Wydziałem Ekonomiczno-Społecznym, w wyniku czego powstał Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii, w którego strukturze znajdują się takie jednostki jak: katedra ekonomii i badań nad gospodarką; zakład finansów i rachunkowości, katedra nauk społecznych i politycznych; zakład zarządzania i komunikacji, katedra prawa karnego, katedra prawa administracyjnego, zakład prawa cywilnego i prawa pracy oraz katedra nauk prawno-ustrojowych.

Strategia rozwoju uczelni na lata 2011-2020 przyjęta została uchwałą nr 3/2011 Rady Powierniczej Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy w dniu 01 października 2011 roku. Strategia rozwoju KPSW oparta jest na sześciu przesłankach stanowiących jednocześnie jej podstawy rozwojowe:

- kwalifikowanej kadrze pracowników naukowo-dydaktycznych i dydaktycznych,
- nastawieniu na dobre przygotowanie absolwentów do potrzeb nieustannie zmieniającego się rynku pracy i potrzeb pracodawców oraz wyzwań gospodarki globalnej,
- nieustannym dbaniu o zapewnienie i doskonalenie wysokiej jakości kształcenia,
- rozwijaniu badań naukowych oraz przekazywaniu wyników tych badań do użytku społecznego,
- rozwój nowoczesnej infrastruktury,
- szerokiej i utrwalonej więzi z najbliższym otoczeniem (miasto, region) oraz uczelniami krajowymi i zagranicznymi.

Do najważniejszych celów strategicznych, ogniskujących działalność Uczelni w najbliższych latach, należy zaliczyć:

- 1) zapewnianie wysokiej jakości kształcenia poprzez doskonalenie metod dydaktycznych, wprowadzanie nowych technik i technologii edukacyjnych oraz metod zarządzania procesem dydaktycznym,
- 2) nadanie, poprzez rozszerzenie działalności Akademii Liderów, priorytetowego charakteru kształtowaniu postaw kreatywnych i kształceniu umiejętności kluczowych, takich jak: komunikacja interpersonalna, komunikacja językowa, współpraca, mobilność, radzenie sobie w sytuacjach problemowych, przedsiębiorczość, kompetencje interpersonalne i obywatelskie, świadomość kulturowa,
- 3) kształcenie i rozwój własnej kadry naukowo-dydaktycznej, w oparciu o nauczycieli akademickich zatrudnionych w KPSW jako podstawowym miejscu pracy, rozwój badań i nauki m.in. pozyskiwanie funduszy zewnętrznych na działalność naukowo-badawczą, w tym ze środków MNiSW oraz UE.

Na początku roku akademickiego 2014/2015 Wydział Prawa i Administracji został połączony z Wydziałem Ekonomiczno-Społecznym, w wyniku czego powstał Wydział Prawa,

Administracji i Ekonomii. Misja i strategia rozwoju, najpierw Wydziału Prawa i Administracji i następnie Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii, w swoich założeniach wynika z ogólnych kierunków strategii rozwoju uczelni na lata 2011-2020, przyjętych Uchwałą nr 3/2011 Rady Powierniczej Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy w dniu 01 października 2011 roku. Misja i strategia Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii skorelowana jest z misją KPSW. Została ona przyjęta uchwałą nr 3/2015 Rady Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii z dnia 26 lutego 2015 r. Jednym z priorytetowych celów zawartych w Strategii Rozwoju Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii jest stałe podnoszenie jakości kształcenia poprzez wyposażenie studentów w wiedzę, umiejętności samodzielnego i twórczego myślenia, niezbędne w pracy zawodowej i życiu społecznym, a także w zdobywaniu i uzupełnianiu wiedzy przez całe życie. Realizacja tak określonej misji i strategii znajduje odzwierciedlenie w efektach kształcenia przyjętych dla kierunku m.in. w zakresie kompetencji społecznych. Przykładowo, można tu wskazać efekt PRmA_K02 („Jest przygotowany do aktywnego uczestnictwa (jako lider lub członek) w grupach, stowarzyszeniach, wspólnotach lokalnych, organizacjach społecznych i innych instytucjach realizujących zadania z zakresu nauk prawnych. Jest również zdolny do komunikowania się z osobami będącymi i nie będącymi specjalistami w zakresie prawa. Ma świadomość odpowiedzialności za pracę własną, jest zorientowany na usprawnianie pracy w zespole przy jednoczesnym wykorzystaniu wiedzy i kwalifikacji pracownika oraz zbudowaniu mechanizmów samodoskonalenia się jednostki i zespołu.”), czy PRmA_K04 („Prawidłowo identyfikuje i rozstrzyga dylematy etyczne związane z wykonywaniem zawodu prawnika. Zachowuje się w sposób profesjonalny przestrzegając zasad etyki zawodowej i poszanowania różnorodności poglądów i kultur.”).

Dokonując porównania wskazanych wyżej elementów misji Uczelni i strategii rozwoju Wydziału z *de iure* złożonymi oświadczeniami woli organów Uczelni i Wydziału, co do nazwy i afiliacji kierunku, efektów, programów i planów kształcenia, czyli elementów składających się na sposób realizacji przyjętej koncepcji kształcenia można stwierdzić, co następuje.

Nazwa kierunku („prawo”) niewątpliwie koresponduje z koncepcją kształcenia, pozostaje adekwatna do efektów kształcenia, które obejmują efekty związane z wiedzą opartą o nauki prawne. Efekty kształcenia są nakierowane na wyposażenie absolwenta w wiedzę, umiejętności i kompetencje adekwatne w wypadku podjęcia semantycznej próby denotacji wyrażenia „prawo”.

Zgodnie z obowiązującym do dnia 9 października 2014 r. (t.j. w dacie składania oświadczeń woli organów Uczelni, konstytuujących podstawy prawne ocenianego kierunku) § 9 ust. 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2011 r. Nr 243, poz. 1445 ze zm.), jednostka organizacyjna uczelni mogła prowadzić studia pierwszego stopnia lub studia drugiego stopnia, jeżeli spełniała m.in. następujące warunki:

- 1) określiła nazwę kierunku studiów adekwatną do efektów kształcenia, poziom i profil kształcenia oraz formę studiów;
- 2) wskazała związek kierunku studiów ze strategią rozwoju, w tym misją uczelni;
- 3) przyporządkowała kierunek studiów do obszaru lub obszarów kształcenia określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 9 ust. 1 pkt 2 ustawy oraz wskazała dziedziny nauki lub sztuki i dyscypliny naukowe lub artystyczne, do których odnoszą się efekty kształcenia dla danego kierunku studiów.

Należy nadmienić, iż dopiero z chwilą wejścia w życie rozporządzenia ministra nauki i szkolnictwa wyższego z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia

studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz.U. z 2014 r., poz. 1370), omawiana kompetencja została przeniesiona na senat uczelni. Zgodnie z § 8 ust. 1 pkt 1 nowego rozporządzenia, podstawowa jednostka organizacyjna uczelni może prowadzić studia pierwszego stopnia, studia drugiego stopnia albo jednolite studia magisterskie, jeżeli senat uczelni w drodze uchwały:

- a) określił nazwę kierunku studiów adekwatną do zakładanych efektów kształcenia, poziom kształcenia oraz formę studiów,
- b) określił profil kształcenia,
- c) przyporządkował kierunek studiów do obszaru lub obszarów kształcenia określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 9 ust. 1 pkt 2 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym oraz wskazał dziedziny nauki i dyscypliny naukowe lub dziedziny sztuki i dyscypliny artystyczne, do których odnoszą się efekty kształcenia dla danego kierunku studiów.

Konkretyzacja przepisu punktu 3 cytowanego paragrafu rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. nastąpiła w zw. z tym prawidłowo, t.j. na mocy uchwały organu kolegialnego jednostki organizacyjnej.

Rada Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy, po zasięgnięciu pozytywnej opinii Samorządu Studenckiego KPSW, przyjęła plany studiów i program kształcenia dla kierunku „prawo” na poziomie jednolitych studiów magisterskich uchwałą nr 5/2014 z dnia 14 marca 2014 r. Efekty kształcenia dla ocenianego kierunku studiów zostały określone Uchwałą nr 16/2012 Senatu KPSW w Bydgoszczy z dnia 29 maja 2012 r. w sprawie określenia efektów kształcenia na kierunku „prawo” – studia jednolite magisterskich.

Oceniany kierunek studiów został przypisany do obszaru nauk społecznych, dziedziny nauk prawnych oraz dyscypliny naukowej – prawo.

Wskazanie dyscyplin do których odnoszą się efekty kształcenia dla danego kierunku studiów nie jest zabiegiem tylko formalnym, ale rodzi doniosłe konsekwencje: jest pierwszym oświadczeniem woli, jakie konstytuuje koncepcję kierunku. Stanowi deklarację co do tożsamości kierunku, co do charakteru wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, jakie może uzyskać absolwent kierunku. Według oświadczenia woli Rady Wydziału, efekty kształcenia związane z dyscypliną prawo mają stanowić zasadniczą część efektów kształcenia określonych dla kierunku.

Należy stwierdzić, iż wskazanie – jako dyscypliny, na której budowane są efekty kształcenia dla kierunku – dyscypliny „prawo” jest w pełni uzasadnione, gdyż efekty i zajęcia oparte na tej dyscyplinie rzeczywiście stanowią podstawę efektów i zajęć oferowanych na ocenianym kierunku.

Generalnie, koncepcja kształcenia na wizytowanym kierunku realizowana jest zgodnie z tradycją kształcenia na kierunku „prawo”, wypracowaną w minionych dekadach, w zakresie wiedzy prawniczej. Realizowana obecnie koncepcja kształcenia jest koncepcją koherentną i wpisuje się w bardzo szeroko i elastycznie określoną misję Uczelni oraz podobnie sformułowaną strategię rozwoju jednostki.

Z powyższych względów, ocena powiązania założonej koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku z misją Uczelni oraz ze strategią jednostki jest zatem pozytywna.

Ocena stopnia różnorodności i innowacyjności oferty kształcenia oraz możliwości jej elastycznego kształtowania.

Studenci mają możliwość indywidualizacji programu studiów w ograniczonym zakresie, dotyczy ona bowiem wyboru seminarium dyplomowego, zajęć z języka obcego nowożytnego oraz nielicznych przedmiotów do wyboru. Ponadto osoby szczególnie uzdolnione mogą studiować według indywidualnego programu kształcenia lub indywidualnej organizacji studiów. Dla studentów i absolwentów pragnących przystąpić do egzaminów aplikacyjnych Wydział zaproponował dodatkowy moduł kształcenia: moduł aplikacyjny, a dla tych, którzy chcą być lepszymi specjalistami w zakresie prawa cywilnego lub karnego zaproponowano moduły: moduł cywilistyczny (Praktyka prawa i postępowania cywilnego) oraz moduł karnistyczny (Praktyka prawa i postępowania karnego).

Osoby niepełnosprawne lub znajdujące się w szczególnej sytuacji mogą korzystać z indywidualnej organizacji studiów. Studenci z form tych korzystają sporadycznie, ze względu na dużą elastyczność nauczycieli akademickich.

Biorąc powyższe pod uwagę, ocena stopnia różnorodności i innowacyjności oferty kształcenia oraz możliwości jej elastycznego kształtowania plasuje się na przeciętnym poziomie.

2) Czy wewnętrzni i zewnętrzni interesariusze uczestniczą w procesie określania koncepcji kształcenia na danym kierunku studiów, w tym jego profilu, celów, efektów oraz perspektyw rozwoju?

W tworzeniu koncepcji kształcenia obowiązującej na ocenianym kierunku, określaniu celów i efektów kształcenia biorą pewien udział zarówno wewnętrzni jak i zewnętrzni interesariusze. Wśród wewnętrznych interesariuszy znajdują się nauczyciele akademicy i studenci.

W procesie kształtowania koncepcji kształcenia dla kierunku „prawo” uczestniczyła m.in. Rada Doradcza Pracodawców, Przedsiębiorców i Samorządowców Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii. Rada Doradcza Pracodawców, Przedsiębiorców i Samorządowców Wydziału to forum uzgadniania kluczowych kompetencji z punktu widzenia interesariuszy zewnętrznych i transpozycji oczekiwań do koncepcji i programu kształcenia oraz konkretnej egemplifikacji w efektach kształcenia. W skład Rady wchodzi przedstawiciele struktur administracyjno-prawnych i społeczno-gospodarczych m.in.: sędziowie Sądu Okręgowego i Sądu Rejonowego w Bydgoszczy, radcowie prawni - dziekan Okręgowej Rady Radców Prawnych, prezesi Samorządowych Kolegiów Odwoławczych, wójt gminy – Prezes Lokalnej Grupy Działania, właściciele i prezesi rozmaitych struktur gospodarczych. Rada wyraziła pozytywną opinię o założonych efektach kształcenia na kierunku „prawo”, jednocześnie postulując zwiększenie nacisku na kształtowanie kompetencji społecznych. Rada stale uczestniczy w modernizacji poszczególnych elementów koncepcji kształcenia. Zgodnie z § 6 ust. 4 Uczelnianego Systemu Zapewniania Doskonalenia Jakości Kształcenia do zadań tej rady należy pomoc przy opracowaniu i modyfikowaniu programów kształcenia na poszczególnych kierunkach studiów w zakresie zgodności kierunkowych efektów kształcenia z potrzebami rynku pracy oraz przygotowania absolwentów do rynku pracy, pomoc przy organizowaniu staży i praktyk zawodowych, a także udział przy tworzeniu planów studiów i programów kształcenia dla profilu praktycznego, w tym pomoc przy organizacji praktyk zawodowych.

Udział studentów jako interesariuszy wewnętrznych w procesie określania koncepcji kształcenia należy uznać za jedynie formalny. Studenci nie byli bowiem bezpośrednio

zaangażowani w kształtowanie koncepcji kształcenia na kierunku „prawo”, ani nie uczestniczyli aktywnie w konsultowaniu opracowywanej koncepcji, np. podczas spotkania z Władzami Wydziału. Swoje opinie dotyczące koncepcji kształcenia mogli przekazać jedynie studenci zaangażowani w działalność samorządu studentów podczas nieformalnych spotkań lub posiedzeń organów kolegialnych.

Mimo to, w oparciu o przeprowadzone przez Zespół Oceniający rozmowy, należy stwierdzić, że wkład studentów, jako interesariuszy wewnętrznych, w kształtowanie koncepcji kształcenia był niewielki.

Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym studenci nie wykazali szczególnego zainteresowania możliwością wpływu na koncepcję kształcenia na ocenianym kierunku. Uzasadnili to przede wszystkim tym, że będąc studentami studiów niestacjonarnych, nie są zainteresowani angażowaniem się w funkcjonowanie zarówno kierunku, jak i Uczelni. Podkreślili jednak, że mimo braku bieżącego zainteresowania takimi kwestiami, ze względu na kameralny charakter ocenianego kierunku, nie mają problemu z komunikacją w Władzami Wydziału i na bieżąco mogą zgłaszać wszelkie uwagi dotyczące zarówno koncepcji kształcenia, jak i innych spraw związanych z funkcjonowaniem Uczelni.

Podsumowując, ocena udziału zewnętrznych i wewnętrznych interesariuszy w procesie ustalania koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku, poziomie i profilu studiów, w tym określenia celów i efektów kształcenia oraz perspektyw rozwoju lokuje się na satysfakcjonującym poziomie, udział ten niewątpliwie występuje.

Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego: w pełni

1) Koncepcja kształcenia w ramach ocenianego kierunku studiów nawiązuje do misji Uczelni i strategii rozwoju jednostki.

2) Uczelnia i Wydział współdziałały z interesariuszami wewnętrznymi (w tym z pracownikami i ze studentami kierunku) i zewnętrznymi przy opracowywaniu koncepcji kształcenia w ramach kierunku „prawo”.

2. Spójność opracowanego i stosowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiągnięcie

1) Czy zakładane przez jednostkę efekty kształcenia odnoszące się do danego programu studiów, stopnia i profilu, kształcenia są zgodne z wymogami KRK oraz koncepcją rozwoju kierunku; zakładane efekty kształcenia na kierunkach o profilu praktycznym uwzględniają oczekiwania rynku pracy lub wymagania organizacji zawodowych, umożliwiające uzyskanie uprawnień do wykonywania zawodu, a na kierunkach o profilu ogólnoakademickim wymagania formułowane dla danego obszaru nauki, z której kierunku się wywodzi; czy opis efektów jest publikowany?

Podczas programowej oceny jakości kształcenia na kierunku „prawo” poddano sprawdzeniu dokumentację dotyczącą weryfikacji oceny/efektów kształcenia (protokoły egzaminacyjne, karty okresowych osiągnięć studenta), która jest przechowywana w teczkach studentów i jest sporządzana zgodnie z obowiązującymi przepisami rozporządzenia Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie dokumentacji przebiegu studiów z dnia 14 września 2011 r. (Dz. U. Nr 201, poz. 1188). Zasady dyplomowania wprowadzone zostały Zarządzeniem nr 2/2014 Dziekana Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy z dnia 1 października 2014 r. w sprawie wprowadzenia zasad dyplomowania na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii KPSW w Bydgoszczy. Zarządzeniem nr 3/2014 Dziekana z dnia 1 października 2014 r. wprowadzono procedury związane z egzaminem dyplomowym na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii KPSW w Bydgoszczy. Teczki akt osobowych studenta przechowuje się w archiwum uczelni przez okres 50 lat (zgodnie z § 4 ust. 2 ww. rozporządzenia) – instrukcja archiwalna KPSW wprowadzona została Zarządzeniem nr 35/2005 Kanclerza z dnia 30 grudnia 2005 r.

Władze Jednostki prowadzącej studia na kierunku dostarczyły Zespołowi oceniającemu dokumentację dowodzącą opracowanie matrycy efektów kształcenia i kompatybilnych z nią programów studiów zgodnie z wymogami formalnymi. W matrycy określono elementy wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, których osiągnięcie zakłada przyjęty program kształcenia na kierunku administracja. Cele kształcenia sformułowane zostały w koncepcji kształcenia opracowanej szczegółowo omówionej w Raporcie samooceny.

Władze Wydziału zwróciły szczególną uwagę na efekty w zakresie kompetencji społecznych oraz umiejętności w zakresie języków obcych. Nacisk na osiągnięcie tych efektów ma w zamierzeniu stanowić wyróżnik koncepcji kształcenia na kierunku prawo w KPSW. Założenia w zakresie koncepcji znalazły odzwierciedlenie w konstrukcji zakładanych efektów kształcenia. Przewidziano 11 efektów kierunkowych w zakresie wiedzy, tyle samo w zakresie umiejętności oraz 7 w zakresie kompetencji społecznych.

Badanie treści przedstawionej przez Wydział dokumentacji związanej z efektami kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych pozwala stwierdzić, że spełnione zostały wymogi KRK. Analiza dokumentacji prowadzi do wniosku, że cele kształcenia mogą być pozytywnie ocenione, a treść efektów kształcenia jest właściwa z punktu widzenia merytorycznego oraz odnosi się do obszaru nauk społecznych i dyscypliny prawo. Efekty kierunkowe są kompatybilne z zakresem kształcenia na tym kierunku i są adekwatne do obszarowych, jak również efekty kierunkowe są zgodne z przedmiotowymi, zawartymi w sylabusach. Znajduje to potwierdzenie w planach studiów i sylabusach poszczególnych przedmiotów. Spełnione zostały wymogi dotyczące efektów kształcenia. Zdefiniowane szczegółowe efekty kształcenia w zakresie treści podstawowych i

kierunkowych są spójne, Pozostają one w zgodzie z dyscypliną naukową oraz zakresem przedmiotowym kierunku studiów, oczywiście przy założeniu specyfiki przyjętej koncepcji kształcenia. W programie studiów nie występują przedmioty, które nie mają związku z kierunkowymi efektami kształcenia. W opinii Zespołu Oceniającego Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii KPSW opracował spójną koncepcję kierunku i jego rozwoju, z którą kompatybilne są dokumenty związane z programem kształcenia (efekty kształcenia są przyjmowane w formie uchwał Senatu, a pozostałe dokumenty w formie uchwał Rady Wydziału). Niewątpliwie efekty kształcenia założone w programie w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych wynikają bezpośrednio z realizowania przez Wydział jego Misji i Strategii, jak i Misji i Strategii Uczelni.

Ocena spójności kierunkowych i przedmiotowych/modułowych efektów kształcenia. W przypadku profilu praktycznego ocena obejmuje stopień uwzględnienia wymagań rynku pracy i organizacji zawodowych umożliwiających nabycie uprawnień do wykonywania zawodu oraz zakres wpływu absolwentów i przedstawicieli pracodawców w formułowaniu efektów kształcenia, a w odniesieniu do profilu ogólnoakademickiego – wymagań formułowanych dla obszaru wiedzy, z którego kierunek się wywodzi;

Zdaniem Zespołu Oceniającego brak jest podstaw do sformułowania zastrzeżeń odnośnie do spójności kierunkowych i przedmiotowych efektów kształcenia. Spójność ta została należycie zapewniona już na poziomie tworzenia programów; jest także wciąż kontrolowana przez kompetentne organy Wydziału i Uczelni (Na podkreślenie zasługuje fakt, że weryfikację zakładanych efektów kształcenia wspomaga uczelniany Zakład Ewaluacji Jakości Kształcenia). Nie można stwierdzić zasadniczych wewnętrznych niezgodności w postaci niepokrywania się efektów kierunkowych i przedmiotowych. Nie ma efektów przedmiotowych pozostających bez adekwatnego odniesienia do efektów kierunkowych. Zespół nie znalazł efektów kierunkowych „niepokrytych” przez efekty przedmiotowe. Koncepcja kształcenia została opracowana bardzo starannie. Niewątpliwie zostały uwzględnione wszelkie wymagania dla obszaru nauk społecznych, z którego wywodzi się kierunek prawo.

Ocena możliwości osiągnięcia kierunkowych i przedmiotowych/modułowych efektów kształcenia poprzez realizację celów i szczegółowych efektów kształcenia dla modułów kształcenia (poszczególnych przedmiotów, grup przedmiotów) oraz praktyk zawodowych (o ile są przewidziane w programie studiów).

W opinii Zespołu Oceniającego nie budzi wątpliwości fakt, że program kształcenia został skonstruowany tak, by możliwe było stopniowe osiągnięcie zakładanych celów i efektów kierunkowych poprzez realizację celów i osiąganie szczegółowych efektów kształcenia. Realizacja programu i osiąganie efektów szczegółowych ewidentnie prowadzi do osiągnięcia efektów kierunkowych zarówno w postaci wiedzy jak i kompetencji oraz umiejętności niezbędnych absolwentowi studiów prawniczych. Realizacja programu umożliwia także – stosownie do zainteresowań studentów opanowanie w stopniu szerszym niż zakładane minimum wybranych elementów wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych związanych z zawodami prawniczymi. Realizacja programu pozwala naabyć absolwentom niezbędny zakres wiedzy, umiejętności oraz kompetencji nie tylko pozwalający im ulokować się na rynku pracy, lecz także kontynuować kształcenie, np. poprzez odbycie aplikacji (sprzyja temu specjalny moduł tzw. moduł aplikacyjny).

Ocena dostępności opisu założonych efektów kształcenia (czy i w jaki sposób opis efektów kształcenia jest publikowany).

Zespół Oceniający jednoznacznie pozytywnie ocenia dostępność opisu zakładanych efektów kształcenia. Opis taki jest dostępny dla wszystkich zainteresowanych na ogólnodostępnych stronach w sieci Internet oraz w dziekanacie w siedzibie Wydziału.

2) Czy efekty kształcenia danego programu zostały sformułowane w sposób zrozumiały i są sprawdzalne?

Zarówno na gruncie analizy ogólnej przedstawionej dokumentacji, jak i w wyniku rozmów ze studentami Zespół Oceniający stwierdza, że efekty kształcenia są sformułowane w sposób zrozumiały. Treść efektów pozwala na określenie na czym polega weryfikacja ich osiągnięcia. Na podstawie językowego ujęcia efektów można określić zasady gradacji i ewaluacji stopnia osiągnięcia poszczególnych efektów. Zespół Oceniający nie natknął się podczas analiz dokumentacji na takie efekty kształcenia, których stopień osiągnięcia byłby niemożliwy bądź bardzo trudny do sprawdzenia i weryfikacji. Ten element kryterium zasługuje na pozytywną ocenę.

Studenci, pomimo że nie wiedzieli czym są efekty kształcenia, potrafili wskazać jakie umiejętności oraz kompetencje nabywają studiując na kierunku „prawo”. Przedstawione im przykładowe zakładane efekty kształcenia w większości przypadków uznali za sformułowane w sposób zrozumiały i ocenili je jako możliwe do osiągnięcia oraz zweryfikowania (niektóre przykłady efektów kształcenia były w opinii studentów sformułowane zbyt ogólnie).

Przedstawiane treści kształcenia oraz warunki zaliczania przedmiotów są zrozumiałe dla studentów ocenianego kierunku i nie budzą ich wątpliwości.

3) Czy Jednostka stosuje przejrzysty system oceny efektów kształcenia, umożliwiający weryfikację zakładanych celów i ocenę osiągania efektów kształcenia na każdym etapie kształcenia; czy system ten jest powszechnie dostępny?

Ocena czy jednostka stosuje przejrzysty system oceny efektów kształcenia i możliwości weryfikacji zakładanych celów i czy system ten jest powszechnie dostępny, Ocena czy system obejmuje wszystkie kategorie efektów kształcenia (wiedza, umiejętności, kompetencje społeczne) i przewiduje właściwe dla nich sposoby weryfikacji oraz umożliwia zmierzenie i ocenę efektów kształcenia na poszczególnych jego etapach ze szczególnym uwzględnieniem procesu dyplomowania, a także czy wymagania są wystandaryzowane. Ocena uwzględnia również przyczyny i skalę odsiewu oraz stopień dostępności informacji na temat stosowanego systemu oceny. W przypadku prowadzenia kształcenia na odległość ocena czy weryfikacja uzyskanych efektów kształcenia prowadzona jest na bieżąco tj. co najmniej z równą częstotliwością jak na studiach prowadzonych w uczelni w sposób tradycyjny i pozwala na ich porównanie z zakładanymi efektami kształcenia, oraz czy zaliczenia i egzaminy kończące zajęcia dydaktyczne z przedmiotu są prowadzone w siedzibie uczelni .

Jak ustalił Zespół Oceniający na podstawie analizy dokumentów oraz rozmów z kadrą dydaktyczną i studentami, sposób weryfikacji efektów kształcenia jest niewątpliwie określony zarówno w kartach przedmiotów (sylabusach) jak i w innych ogólnodostępnych dokumentach uczelni. Sposób weryfikacji jest niewątpliwie przejrzysty, gdy idzie o sposób sformułowania, a studenci, co jednoznacznie wynika z rozmów z nimi, wiedzą czego się od nich wymaga i jak ich wiedza, kompetencje i umiejętności będą sprawdzane. Dotyczy to

wszystkich rodzajów efektów kształcenia. System weryfikacji jest ponadto dobrze unormowany przez szereg wewnętrznych wydziałowych i ogólnouczelnianych aktów normatywnych.

Sposób zaliczenia przedmiotu oraz kryteria ocen są ustalane i wprowadzane do karty przedmiotu. Prowadzący zajęcia ustalają wykaz zagadnień, które są przedmiotem egzaminu (zaliczenia) oraz przekazują te zagadnienia studentom. Formę zaliczenia przedmiotu oraz kryteria oceny końcowej prowadzący podają do wiadomości studentów na pierwszych zajęciach. Zespół nie stwierdził zasadniczych nieprawidłowości w zakresie standaryzacji wymagań stawianych studentom. Nie ma też zasadniczych zastrzeżeń w zakresie doboru metod egzaminacyjnych do efektów, których osiągnięcie egzaminy i zaliczenia mają weryfikować.

Jak wynika z przedstawionej Zespołowi dokumentacji, sposób weryfikacji efektów kształcenia jest właściwy pod względem formalnym. Weryfikacja osiągnięć studentów uwzględnia wszystkie trzy aspekty kształcenia (wiedza, umiejętności, kompetencje społeczne). Do weryfikacji nabytych umiejętności i kompetencji wykorzystuje się różne metody, zasadniczo adekwatne do realizowanych treści programowych oraz metod osiągania efektów kształcenia. Problemem są dość duże różnice w stopniu trudności egzaminów. Nie zawsze trudniejsze są egzaminy i zaliczenia z przedmiotów, których wkład w osiąganie zakładanych kierunkowych efektów kształcenia jest największy. W opinii studentów wiele przedmiotów, które nie mają wielkiego znaczenia dla osiągnięcia zakładanej sylwetki absolwenta, kończy się trudnymi egzaminami.

Gdy idzie o weryfikację efektów kształcenia związanych z praktykami, to trzeba podkreślić, że studenci dopiero rozpoczęli zaliczanie studenckich praktyk zawodowych (Wizytacja odbyła się przed zakończeniem pięcioletniego cyklu kształcenia) i nie jest możliwe sformułowanie generalizacji na podstawie badania faktów. Nie ulega jednak wątpliwości, że opracowano dla praktyk zakładane efekty kształcenia i metody ich weryfikacji. Kierunkowy opiekun praktyk ma za zadanie analizować zgłoszone przez studentów miejsca praktyk, (a także w razie potrzeby poszukuje miejsc do odbycia praktyk i przedstawia studentom ofertę). Kompetencję do zaliczenia praktyk posiada kierunkowy opiekun praktyk a weryfikacja odbywa się na podstawie dziennika praktyk i oceny wystawionej przez instytucję, w której jest realizowana praktyka. W przypadku zgodności pracy zawodowej studenta (zwykle studenci niestacjonarni) z kierunkiem kształcenia, zalicza się odbycie praktyki zawodowej na podstawie zaświadczenia z pracy po analizie zgodności z programem praktyk. W ten sposób kierunkowy opiekun praktyk może określić, czy założone efekty kształcenia są osiągnięte.

Dokumentacja przebiegu studiów również nie budzi zastrzeżeń Zespołu Oceniającego.

W wybranych losowo teczkach absolwentów znajdują się wymagane dokumenty związane z przebiegiem studiów. Nie zakończył się jeszcze cykl kształcenia, więc niewiele można powiedzieć o dyplomowaniu. Niewątpliwie zostały przygotowane efekty związane z dyplomowaniem i właściwe procedury, które nie budzą zastrzeżeń Zespołu. W planie studiów przewidziano, że studenci będą przygotowywać prace dyplomowe magisterskie przez ostatnie dwa lata studiów. Opiekunowie prac przedstawiają zakres swoich zainteresowań naukowych i na tej podstawie studenci wybierają promotora pracy magisterskiej i ustalają z nim jej temat. Zaproponowane przez studentów i promotorów tematy prac są konsultowane na posiedzeniu Zespołu ds. Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia i następnie zatwierdzane przez dziekana.

Zasady dyplomowania zostały szczegółowo sprecyzowane w Regulaminie Studiów, a procedury związane z egzaminem dyplomowym i jego przebiegiem zostały określone w

Zasadach dyplomowania. Po ostatnim, dziesiątym semestrze, promotor i recenzent mają dokonywać oceny prac dyplomowych. Pozytywnie oceniona przez promotora i recenzenta praca magisterska oraz zaliczenie wszystkich modułów kształcenia ma stanowić warunek dopuszczenia do egzaminu dyplomowego.

Gdy idzie o analizę stopnia przyczyn odsiewu, to w opinii Zespołu Oceniającego nie są one rażąco różne od tych na innych porównywalnych uczelniach. Odsiew dotyczy zwykle kilkunastu procent studentów, a jego główną przyczyną jest nie zaliczenie semestru bądź roku studiów. Podstawowymi przyczynami odsiewu są „rezygnacje ze studiów” oraz „brak zaliczenia semestru”, a także „rezygnacje z powodów finansowych” często spowodowane wyjazdami do pracy poza granice kraju. Wydział analizuje skalę i przyczyny odsiewu i wyciąga z tych analiz właściwe wnioski.

Na podstawie opinii przedstawionych podczas spotkania z Zespołem Oceniającym, można stwierdzić, że w ocenie studentów system weryfikacji postępów w nauce stosowany na ocenianym kierunku studiów pozwala na standaryzację wymagań oraz zapewnia niezbędną przejrzystość i obiektywizm formułowania ocen.

Wymagania egzaminacyjne są określane przez nauczycieli akademickich podczas pierwszych zajęć dydaktycznych, a następnie konsekwentnie realizowane. Informacje na temat zasad weryfikacji efektów kształcenia znajdują się także w kartach przedmiotów dostępnych na portalu informatycznym Uczelni. Wiedza przekazywana podczas zajęć oraz zdobywane umiejętności w ocenie studentów korespondują z wymaganiami stawianymi podczas zróżnicowanych form sprawdzania wiedzy studentów. Dostęp do systemu oceniania oraz kryteriów, według których dokonywana jest ocena należy uznać za satysfakcjonujący.

4) Czy Jednostka monitoruje kariery absolwentów na rynku pracy, a uzyskane wyniki wykorzystuje w celu doskonalenia jakości procesu kształcenia?

Ocena monitorowania przez jednostkę karier absolwentów na rynku pracy oraz wykorzystania uzyskanych wyników w doskonaleniu jakości procesu kształcenia, procedur i mechanizmów umożliwiających badanie losów (karier) absolwentów oraz dostosowanie efektów kształcenia do oczekiwań absolwentów ocenianego kierunku studiów i otoczenia społeczno-gospodarczego (w tym rynku pracy), a także stopnia zaangażowania (wpływu) przedstawicieli tych interesariuszy na kształtowanie struktury efektów kształcenia. Analiza efektywności działalności prowadzonej przez uczelnię/jednostkę w tym zakresie.

Z uwagi na fakt, że w KPSW pierwszy nabór na jednolite studia magisterskie na kierunek „prawo” odbył się w roku akademickim 2011/12 nie ma jeszcze absolwentów. Pierwsza promocja magistrów prawa odbędzie w 2016 roku. Z tego powodu nie można było dokonać oceny funkcjonowania systemu monitorowania losów zawodowych absolwentów. Zespołowi Oceniającemu został przedstawiony jedynie projekt zasad monitorowania losów absolwentów przygotowany przez Uczelnię. Zgodnie z jego treścią badanie będzie przeprowadzane po trzech i pięciu latach od momentu ukończenia studiów. Zaleca się zwrócenie szczególnej uwagi na upowszechnianie wyników badania losów absolwentów, które zostaną przeprowadzone w taki sposób, aby umożliwić zapoznanie się z nimi także kandydatom na studia.

Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Zakładane przez Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii KPSW efekty kształcenia na kierunku prawo są zgodne z Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego oraz z koncepcją rozwoju kierunku.**
- 2) Efekty kształcenia są sformułowane w sposób zrozumiały i pozwalający na opracowanie przejrzystego systemu ich weryfikacji. W opinii studentów wizytowanego kierunku, efekty kształcenia sformułowane są w sposób zrozumiały.**
- 3) System weryfikacji efektów kształcenia jest prawidłowy. Obejmuje wszystkie zakładane efekty, zapewnia odpowiedni sposób standaryzacji ocen. Kryteria oceny w czasie toku studiów nie budzą ich wątpliwości.**
- 4) Absolwentów jeszcze nie ma.**

3. Program studiów umożliwia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

1) Czy realizowany program kształcenia umożliwia studentom osiągnięcie każdego z zakładanych celów i efektów kształcenia oraz uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta?

W opinii Zespołu Oceniającego realizowany program kształcenia umożliwia studentom osiągnięcia każdego z efektów kierunkowych. Zdaniem Zespołu absolwent studiów na ocenianym kierunku nabędzie elementy wiedzy, umiejętności i kompetencji niezbędne do pracy w zawodach prawniczych oraz do odbycia aplikacji prawniczych a także dobre podstawy do prowadzenia własnej działalności gospodarczej, bądź podjęcia innego rodzaju pracy czy działalności.

Absolwenci będą także przygotowani do dalszego specjalizowania się w dowolnej dziedzinie prawa polskiego lub obcego (studia podyplomowe, studia i staże zagraniczne) oraz do podjęcia studiów trzeciego stopnia.

Ocena czasu trwania kształcenia, prawidłowości doboru treści kształcenia, form zajęć dydaktycznych i metod kształcenia w celu osiągnięcia efektów kształcenia określonych dla każdego przedmiotu/modułu, w tym modułu przedmiotów do wyboru, danego poziomu kwalifikacji. W przypadku wykorzystywania metod i technik kształcenia na odległość ocena czy kształcenie, którego celem jest zdobycie umiejętności praktycznych, odbywa się w warunkach rzeczywistych, z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich i studentów;

Zespół oceniający jednoznacznie pozytywnie ocenia konstrukcję programu kształcenia, jego wymiar czasowy (5 lat, 10 semestrów). W ramach planu studiów, zostało zaplanowanych:

a) dla formy stacjonarnej – 2510 godzin zajęć dydaktycznych, w trakcie których student zdobywa 300 punktów ECTS (studenci mają możliwość wyboru dodatkowych modułów kształcenia realizując godziny modułowe i zdobywając dodatkową liczbę punktów ECTS);

b) dla formy niestacjonarnej – 1540 godzin zajęć dydaktycznych, w trakcie których student zdobywa 300 punktów ECTS (studenci mają możliwość wyboru dodatkowych modułów kształcenia realizując godziny modułowe i zdobywając dodatkową liczbę punktów ECTS).

W planie studiów dokonano podziału modułów kształcenia na:

- a) kształcenia ogólnego,
- b) podstawowe,
- c) kierunkowe,
- d) specjalizujące,
- e) dodatkowe moduły kształcenia.

Zespół nie ma zastrzeżeń w odniesieniu do przypisania poszczególnych modułów do poszczególnych grup. Treści kształcenia także nie budzą zastrzeżeń. Formy i metody

dydaktyczne zostały dobrane dobrze, umożliwiając one wykształcenie u studentów zakładanych efektów kształcenia. Organizacja procesu kształcenia przewiduje różne typy zajęć: wykłady, ćwiczenia audytoryjne i laboratoryjne oraz seminaria. Wykłady prowadzone są z wykorzystaniem technik audiowizualnych, a także sposobem klasycznym, problemowym, dyskusyjnym, konwersatoryjnym. Stanowią one podbudowę teoretyczną dla zajęć aktywnych, przy czym ćwiczenia laboratoryjne odbywają się w typowych laboratoriach (informatycznym, językowym). Takie podejście do realizacji zajęć gwarantuje osiągnięcie przez absolwentów zakładanych efektów kształcenia. W wyniku rozmów ze studentami Zespół stwierdził, że w ich opinii nieco za dużo jest przedmiotów o charakterze ogólnym, których bezpośredni związek z prawem jest niewielki. Studenci chętnie widzieliby zastąpienie tego typu przedmiotów, przedmiotami typowo prawniczymi.

W opinii studentów program studiów jest co do zasady logicznie skonstruowany i zakłada systematyczny rozwój nabywanych umiejętności, który jest odzwierciedlony w kolejności realizowanych przedmiotów. Wszystkim przedmiotom przypisane są ECTS, które zdaniem osób obecnych na spotkaniu odzwierciedlają nakład pracy niezbędny do uzyskania zdefiniowanych efektów kształcenia.

Studenci podczas spotkania z Zespołem Oceniającym zwrócili jednak uwagę, że w przypadku niektórych przedmiotów przewidziana jest zbyt mała liczba godzin kontaktowych z nauczycielem (np. w przypadku postępowania cywilnego, które w opinii studentów powinno być realizowane przez dwa semestry, podobnie w przypadku pozostałych procedur, czy prawa cywilnego). Studenci zasugerowali, że rozszerzenie liczby godzin przewidzianych na realizację wskazanych przedmiotów mogłoby odbyć się kosztem przedmiotów obieralnych, takich jak np. nauka o państwie (będąca powtórzeniem prawoznawstwa i prawa konstytucyjnego). Zdaniem studentów aktualnie program studiów przewiduje zbyt dużą liczbę przedmiotów o wąskim zakresie tematycznym, a za mało uwagi poświęca się przedmiotom wiodącym. W opinii studentów niezbędne jest także skoordynowanie treści realizowanych w ramach wykładu i ćwiczeń z tego samego przedmiotu, tak aby dany temat był omawiany na ćwiczeniach później niż na wykładzie. Aktualnie takie zorganizowanie zajęć nie ma miejsca, czego rezultatem jest zmniejszenie efektywności ćwiczeń.

Z negatywną oceną studentów spotkał się także program przedmiotu „Informatyka” – w ich opinii wiedza oraz umiejętności zdobywane w ramach tego przedmiotu powinny korespondować z wymaganiami współczesnego rynku usług prawniczych, a nie stanowić powtórzenie treści ze szkoły średniej. W pozostałym zakresie studenci na spotkaniu z zespołem oceniającym w swoich opiniach pozytywnie ocenili dobór treści kształcenia oraz formy zajęć do efektów kształcenia jakie mają osiągnąć w ramach poszczególnych przedmiotów. Zespół zaleca szersze uwzględnianie postulatów studentów w zakresie ulepszania programu kształcenia. Niewątpliwie realizacja tych postulatów przyczyni się do poprawy jakości programu, która choć adekwatna z punktu widzenia przepisów, wciąż może być poprawiana.

Studenci zazwyczaj samodzielnie szukają placówki, w której realizują praktyki zawodowe. Istnieje także możliwość skorzystania ze wsparcia Uczelni w tym zakresie. Na wniosek studenta praktyka zawodowa może zostać zaliczona na podstawie dotychczasowego zatrudnienia, pod warunkiem że wykonywana działalność spełnia wymagania programu praktyk i umożliwia realizację przypisanych efektów kształcenia. Weryfikacja efektów kształcenia zdobytych podczas praktyki następuje w oparciu o dziennik praktyk oraz opinię z miejsca praktyk przedstawioną kierunkowemu opiekunowi praktyk.

Ocena zgodności przyjętej punktacji ECTS z przepisami ustalającymi podstawowe wymagania w tym zakresie, w przypadku kształcenia nauczycieli i kierunków, dla których ustalono standardy kształcenia – również zgodności z odpowiednimi standardami;

Nie ulega wątpliwości, że oceniana Jednostka dokonała przypisania punktów ECTS do poszczególnych zajęć na ocenianym kierunku dla każdej formy i poziomu kształcenia. Punkty przyznawane są za zaliczenie każdego przedmiotu oraz praktyk przewidzianych w programie kształcenia w wyniku spełnienia przez studenta wymagań dotyczących uzyskania zakładanych efektów kształcenia oraz za przygotowanie. Dokumentacja udostępniona Zespołowi jest wystarczająca i ilustruje proces przypisywania punktów ECTS. W ramach systemu ECTS dla uzyskania zaliczenia roku student zobowiązany jest uzyskać 60 punktów ECTS, a do zaliczenia semestru – 30. Punkty ECTS są liczbami przyporządkowanymi poszczególnym modułom kształcenia, proporcjonalnie do wkładu pracy studenta w uzyskanie zaliczenia danego modułu. Zespół oceniający nie ma zasadniczych zastrzeżeń do systemu ECTS wdrożonego w ramach ocenianego kierunku. Koherencja systemu nie budzi zastrzeżeń. Obejmuje wszystkie przedmioty. Nie stwierdzono także zasadniczych rozbieżności między zakładaną „pracochłonnością” poszczególnych przedmiotów a przyznaną punktacją ECTS. Zgodnie z Europejskim Systemem Akumulacji i Transferu Punktów Zaliczeniowych oraz Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 września 2011 r. w sprawie warunków i trybu przenoszenia zajęć zaliczonych przez studenta, 1 punkt ECTS odpowiada efektom kształcenia, których uzyskanie wymaga od studenta średnio 25-30 godzin pracy, przy czym liczba godzin pracy studenta obejmuje zajęcia dydaktyczne, konsultacje oraz jego samodzielną pracę. W związku z tym liczba godzin pracy przeciętnego studenta kierunku „prawo” w semestrze waha się między 750 a 900 godzin. Szczegółowe rozliczenie godzinowe punktów ECTS przypisanych do poszczególnych modułów kształcenia, stanowi integralną część sylabusów przygotowanych przez nauczycieli akademickich. Punkty ECTS przyznawane są studentowi po zaliczeniu modułu kształcenia. Nie ulega wątpliwości, że System ECTS wdrożony na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii KPSW uwzględnia obowiązujące regulacje prawne. Wszystkie moduły kształcenia mają przypisaną liczbę godzin i punktów ECTS. Poza tym, za przygotowanie pracy dyplomowej i przygotowanie się do egzaminu dyplomowego student otrzymuje 10 punktów ECTS. Zajęcia z wychowania fizycznego są prowadzone na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych, którym przyznano po 1 punkcie ECTS. Program studiów umożliwia studentowi wybór treści kształcenia w wymiarze nie mniejszym niż 30% liczby punktów ECTS. Przewidziane przez prawo wymogi można zatem uznać za spełnione.

Ocena prawidłowości sekwencji przedmiotów i modułów określonej w planie i programie studiów;

Sekwencja przedmiotów i modułów w programach studiów zasługuje na pozytywną ocenę. Przedmioty dogmatyczno prawne dotyczące procedur są poprzedzane przez kursy prawa materialnego. Przedmioty ogólne skoncentrowane głównie na pierwszych latach studiów stopnia występują przed szczegółowymi. Jak wskazano wyżej, zdaniem studentów niektóre przedmioty ogólne powinny być zastąpione przez przedmioty prawnicze. Wskazane jest także pełniejsze zadbanie o wzajemną koherencję programu i eliminacja tych przedmiotów oraz ich elementów treściowych, które stanowią nieuzasadnione powtórzenie materii przerabianych wcześniej.

Ocena organizacji procesu kształcenia realizowanego w ramach poszczególnych form kształcenia przewidzianych dla danego kierunku, poziomu i profilu studiów w kontekście możliwości osiągnięcia zakładanych celów i efektów kształcenia. Ocena prawidłowości doboru form realizacji zajęć dydaktycznych z przedmiotów tworzących moduł praktyczny (zajęcia praktyczne, w tym w środowisku pracy) do założonych efektów kształcenia;

Komentarz: Ocena możliwości indywidualizacji procesu kształcenia studentów wybitnie uzdolnionych, studentów niepełnosprawnych;

Organizację zajęć na kierunku prawo prowadzonych na WPAiE KPSW należy ocenić pozytywnie. Studenci nie zgłaszają zasadniczych zastrzeżeń a Zespół nie stwierdził znaczących uchybień w odniesieniu do organizacji procesu kształcenia. Umożliwia ona osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia, także w zakresie kształcenia kompetencji praktycznych. Gdy idzie o praktyki zawodowe, to na ile można to ocenić in abstracto, są prawidłowo organizowane pod względem formalnym i mają odpowiedni wymiar czasowy. System ich weryfikacji jest prawidłowo skonstruowany. Wydział jest otwarty na prowadzenie indywidualnego programu kształcenia lub indywidualnej organizacji studiów. Rozwiązania stosowane przez Uczelnię w zakresie indywidualizacji kształcenia, dają możliwości rozwoju zarówno wyróżniającym się studentom, jak i tym, którzy znaleźli się w trudnej sytuacji życiowej lub są niepełnosprawni.

Studenci uzdolnieni na kierunku „prawo” w ramach indywidualizacji procesu kształcenia mają możliwość, przewidzianą Regulaminem Studiów, ubiegania się o indywidualny program kształcenia (IPK) oraz o indywidualną organizację studiów (IOS) (§22-24 Regulaminu Studiów). Od 2012 roku w ramach KPSW funkcjonuje Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych, którego zadaniem jest połączenie i usprawnienie licznych działań prowadzonych na rzecz osób z niepełnosprawnością. Ponadto w uczelni aktywnie działa Rzecznik ds. Osób Niepełnosprawnych.

W opinii Zespołu Oceniającego zakładane efekty kształcenia, treści programowe, formy i metody dydaktyczne oferowane studentom tworzą konstrukcję spójną i logiczną. Sekwencja przedmiotów jest prawidłowa, środki dydaktyczne dobrze dobrane do planowanych celów, a system weryfikacji zapewnia sprawdzenie w adekwatnym stopniu osiągnięcie planowanych efektów. Osoby prowadzące zajęcia często korzystają z nowoczesnych urządzeń multimedialnych, są w stanie zainteresować studentów, rozwijać w nich elementy wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii KPSW opracował odpowiednie procedury ciągłego doskonalenia programów kształcenia, ulepszania metod dydaktycznych a także zapobiegania patologicznym zjawiskom. Zespół Oceniający jednoznacznie pozytywnie ocenia koherencję konstrukcyjną koncepcji kształcenia.

- W przypadku, gdy przeprowadzana jest kolejna ocena jakości kształcenia na danym kierunku studiów należy ocenić dokonane zmiany i ich efekty, odnieść się do stopnia realizacji sformułowanych poprzednio zaleceń, lub efektów działań naprawczych, a także ocenić proces zmian programu studiów w aspekcie rozwoju kierunku.

Nie dotyczy

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego: w pełni.

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Realizacja programu umożliwia osiągnięcie efektów kształcenia. System ETCS jest właściwie skonstruowany i działa prawidłowo. Wydział zapewnia odpowiednie możliwości indywidualizacji procesu kształcenia. Studenci pozytywnie oceniają program studiów na wizytowanym kierunku. Sekwencyjność przedmiotów, ciągły rozwój umiejętności w ich odczuciu są odpowiednie i ułatwiają im wejście na rynek pracy po zakończonej edukacji. Ich zdaniem jednak wymiar niektórych przedmiotów ogólnych mógłby zostać zmniejszony, a wymiar przedmiotów typowo prawniczych zwiększony. Wskazana jest eliminacja pewnych nieuzasadnionych powtórzeń w konstrukcji programu kształcenia.

2) Efekty kształcenia, treści programowe, formy i metody dydaktyczne tworzą spójną całość.

4. Liczba i jakość kadry dydaktycznej a możliwość zagwarantowania realizacji celów edukacyjnych programu studiów.

1) Czy liczba nauczycieli akademickich i struktura ich kwalifikacji umożliwiają osiągnięcie założonych celów kształcenia i efektów realizacji danego programu?

W punkcie II.2. Raportu samooceny jako kadrę prowadzącą zajęcia na ocenianym kierunku studiów wykazano:

- jednego profesora w obszarze nauk społecznych, dziedzinie nauk prawnych, dyscyplinie prawo,
- jedną osobę z tytułem profesora w obszarze nauk humanistycznych, dziedzinie nauk humanistycznych, dyscyplinie filozofia,
- sześć osób ze stopniem doktora habilitowanego w obszarze nauk społecznych, dziedzinie nauk prawnych, dyscyplinie prawo,
- jedną osobę ze stopniem doktora habilitowanego w obszarze nauk społecznych, dziedzinie nauk prawnych, dyscyplinie prawo kanoniczne,
- jedną osobę ze stopniem doktora habilitowanego w obszarze nauk społecznych, dziedzinie nauk społecznych, dyscyplinie socjologia,
- trzynaście osób ze stopniem doktora w obszarze nauk społecznych, dziedzinie nauk prawnych, dyscyplinie prawo,
- jedną osobę ze stopniem doktora w obszarze nauk społecznych, dziedzinie nauk społecznych, dyscyplinie psychologia,
- jedną osobę ze stopniem doktora w obszarze nauk społecznych, dziedzinie nauk społecznych, dyscyplinie socjologia,
- jedną osobę ze stopniem doktora w obszarze nauk społecznych, dziedzinie nauk ekonomicznych, dyscyplinie ekonomia,
- osiem osób z tytułem zawodowym magistra (w tym – zgodnie z załącznikiem nr 2 do Raportu samooceny – troje prawników i troje lektorów języka angielskiego).

Łącznie daje to liczbę 34 nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku studiów, co pozwala jednoznacznie stwierdzić, że liczba pracowników naukowo-dydaktycznych umożliwia osiągnięcie założonych celów kształcenia i efektów realizacji danego programu. Równie pozytywna z tego punktu widzenia jest ocena struktury kwalifikacji tych pracowników, albowiem zgodnie z Raportem samooceny efekty kształcenia odnoszą się do obszaru nauk społecznych, dziedziny nauk prawnych, dyscypliny prawo, ale – jak słusznie w tym raporcie (s. 3) zauważono - „prawo korzysta z osiągnięć innych nauk”, a „w toku edukacji prawniczej korzysta się z dorobku takich nauk jak historia, etyka, filozofia, ekonomia czy socjologia”. Podzielając te poglądy pozytywnie należy ocenić zarówno udział przedstawicieli innych niż prawo dyscyplin naukowych w realizacji programu kształcenia wizytowanego kierunku studiów, ale również proporcję pomiędzy liczbą prawników (zdecydowana większość zarówno w grupie tzw. samodzielnych nauczycieli akademickich, jak i tzw. niesamodzielnych) i przedstawicieli tych innych dyscyplin w kadrze kierunku.

2) Czy dorobek naukowy i kwalifikacje dydaktyczne kadry, zwłaszcza tworzącej minimum kadrowe, są adekwatne do realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia; na kierunkach o profilu praktycznym w procesie kształcenia uczestniczą nauczyciele z doświadczeniem praktycznym, związanym z danym kierunkiem studiów?

Zespół wizytujący PKA przeprowadził ocenę spełnienia wymagań dotyczących minimum kadrowego na podstawie przesłanej dokumentacji, dokumentów przedstawionych podczas

wizytacji i rozmów przeprowadzonych z władzami Wydziału. W ocenie uwzględniono w szczególności posiadane tytuły lub stopnie naukowe i specjalizację naukową, dorobek, w tym zwłaszcza publikacyjny. Sprawdzono również obciążenia dydaktyczne w bieżącym roku akademickim oraz złożone oświadczenia o wliczeniu do minimum kadrowego.

W załączniku nr 1 do raportu samooceny do minimum kadrowego kierunku zgłoszono siedemnaścioro nauczycieli akademickich, w tym ośmioro w grupie tzw. samodzielnych nauczycieli akademickich oraz dziewięcioro w grupie nauczycieli ze stopniem naukowym doktora. Tytuły lub stopnie naukowe oraz dorobek naukowy pozwalają traktować ich jako specjalistów w następujących dziedzinach i dyscyplinach:

- profesor nauk prawnych w dyscyplinie prawo, specjalista w zakresie kryminalistyki,
- doktor habilitowany nauk prawnych w dyscyplinie prawo, specjalista w zakresie prawa międzynarodowego z istotnym dorobkiem praktycznym w tym zakresie (ambasador, wicemister spraw zagranicznych),
- doktor habilitowany nauk prawnych w dyscyplinie prawo, specjalista w zakresie prawa cywilnego zarówno materialnego (głównie rodzinnego), jak i proceduralnego, sędzia w stanie spoczynku,
- doktor habilitowana nauk prawnych w dyscyplinie prawo, specjalistka w zakresie teorii i socjologii prawa,
- doktor habilitowana nauk prawnych w dyscyplinie prawo, specjalistka w zakresie prawa karnego, z dorobkiem praktycznym dotyczącym głównie tworzenia prawa (wicemarszałek i marszałek Senatu RP),
- doktor habilitowana nauk prawnych w dyscyplinie prawo, specjalistka w zakresie teorii prawa, zwłaszcza nauki legislacji,
- doktor habilitowany nauk prawnych w dyscyplinie prawo kanoniczne, ale z dorobkiem zarówno w dyscyplinie prawa kanonicznego, jak i dyscyplinie prawo,
- doktor habilitowany nauk prawnych w dyscyplinie prawo, specjalista w zakresie prawa karnego (zarówno materialnego, jak i procesowego), sędzia,
- doktor nauk prawnych w dyscyplinie prawo, specjalista w zakresie prawa cywilnego (zarówno materialnego, jak i proceduralnego), adwokat,
- doktor nauk prawnych w dyscyplinie prawo, specjalista w zakresie prawa karnego (zarówno materialnego, jak i procesowego), sędzia,
- doktor nauk prawnych w dyscyplinie prawo, specjalistka w zakresie praw człowieka,
- doktor nauk prawnych w dyscyplinie prawo, specjalistka w zakresie prawa administracyjnego ze szczególnym uwzględnieniem ochrony środowiska,
- doktor nauk prawnych w dyscyplinie prawo z niewielkim – w ostatnich pięciu latach – dorobkiem naukowym w zakresie organów pomocy prawnej i dużym doświadczeniem praktycznym wiążącym się z tworzeniem, a zwłaszcza stosowaniem prawa administracyjnego i gospodarczego, w tym jako radca prawny,
- doktor nauk prawnych w dyscyplinie prawo, specjalista w zakresie historii prawa,
- doktor nauk prawnych w dyscyplinie prawo, specjalistka w zakresie prawa handlowego i prawa prywatnego międzynarodowego,
- doktor nauk prawnych w dyscyplinie prawo, specjalista w zakresie prawa karnego i medycznego, referendarz sądowy,
- doktor nauk prawnych w dyscyplinie prawo, z dorobkiem naukowym w ostatnich pięciu latach w zakresie prawa i postępowania administracyjnego.

Zgodnie z raportem samooceny obszarem wiedzy, do którego odnoszą się efekty kształcenia wizytowanego kierunku studiów jest obszar nauk społecznych, dziedzina nauk prawnych, dyscyplina prawo. Analiza tytułów lub stopni naukowych, a zwłaszcza dorobku naukowego pozwala stwierdzić, że wszystkie osoby zaliczone do minimum kadrowego reprezentują dziedzinę nauk prawnych, a nawet, że wszystkie te osoby oprócz jednej

posiadają tytuły lub stopnie w dyscyplinę prawo, a wszystkie posiadają dorobek naukowy w dyscyplinie prawo..

We wszystkich teczkach znajdują się dokumenty potwierdzające uzyskanie stopni naukowych. Umowy o pracę zawierają wymagane prawem elementy.

W wyniku weryfikacji teczek osobowych, a w szczególności oświadczeń o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego ocenianego kierunku stwierdzono, iż wszystkie osoby zgłoszone do minimum kadrowego spełniają warunki określone w art. 112a ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.).

Analiza obciążenia nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe pozwala na stwierdzenie, że spełnione są warunki określone w § 13 ust. 2 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2014 r. poz. 1370), który stanowi, iż nauczyciel akademicki może być wliczony do minimum kadrowego w danym roku akademickim, jeżeli prowadzi na danym kierunku studiów zajęcia dydaktyczne w wymiarze co najmniej 30 godzin zajęć dydaktycznych, w przypadku tzw. samodzielnych nauczycieli akademickich i co najmniej 60 godzin zajęć dydaktycznych, w przypadku nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora.

Jednoznacznie należy stwierdzić, że wymagania formalne dotyczące minimum kadrowego zostały spełnione.

Pomimo, iż wizytowany kierunek ma profil ogólnoakademicki, a nie praktyczny, niektórzy z pracowników tworzących minimum kadrowe legitymują się również prawniczym doświadczeniem praktycznym, na co zwrócono uwagę powyżej (sędziowie, referendarz sądowy, adwokat, radca prawny, marszałek Senatu, ambasador).

Reasumując: dorobek naukowy i kwalifikacje dydaktyczne kadry, zwłaszcza tworzącej minimum kadrowe, są w pełni adekwatne do realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia, również wymagania dotyczące minimum kadrowego dla ocenianego kierunku, poziomu i profilu kształcenia są spełnione w pełni.

Z załącznika nr 1 do Raportu samooceny wynika, że poszczególne osoby zaliczone do minimum kadrowego zatrudnione są w wizytowanej uczelni od: 1.01.2003, 1.10.2004, 1.10.2009, 2.10.2009, 1.03.2010, 1.10.2010, 15.10.2010, 1.02.2011 (dwie osoby), 1.03.2011 (dwie osoby), 1.07.2011, 1.10.2011, 17.02.2012, 1.10.2013, 1.10.2014 oraz 1.03.2015.

Z Raportu samooceny (s. 14) wynika, że pierwszy nabór na jednolite studia magisterskie na kierunek prawo odbył się w roku akademickim 2011/12 (decyzja Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego o nadaniu ówczesnemu Wydziałowi Administracji i Stosunków Międzynarodowych KPSW w Bydgoszczy uprawnienia do prowadzenia jednolitych studiów magisterskich na kierunku „prawo”, MNiSW-DNS-WUN-6022-9861-4/KT/10 datowana jest na 7 października 2010 r.), z czego wynika, że większość nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe tego kierunku była już wcześniej zatrudniona w uczelni.

Ocena stabilności minimum kadrowego jest zatem pozytywna.

Zgodnie z przepisem § 17 ust. 1 pkt 8 Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. poz. 1370) proporcja liczby nauczycieli akademickich zaliczonych do minimum kadrowego do liczby studentów na kierunku studiów w obszarze nauk społecznych nie może być mniejsza niż 1 : 120, ale w związku z tym, iż w poprzednim stanie prawnym proporcja ta wynosiła 1:160, przepis § 29 nakazuje uczelniom dostosować się do wymogu wynoszącego 1:120 w terminie do dnia 1 października 2015 r.,

tymczasem do minimum kadrowego wizytowanego kierunku studiów – jak już wspomniano – zaliczonych jest 17 nauczycieli akademickich, a liczba studentów – wg raportu samooceny – wynosi 179, co już obecnie daje proporcję ponad dziesięciokrotnie lepszą niż wymagane rozporządzeniem minimum.

Ocena spełnienia wymagań dotyczących relacji między liczbą nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe a liczbą studentów ocenianego kierunku studiów jest zatem w pełni pozytywna.

Szczegółowe porównanie powierzonych poszczególnym nauczycielom akademickim (zwłaszcza zgłoszonym przez wizytowaną Uczelnię do minimum kadrowego) zajęć dydaktycznych z ich dorobkiem naukowym wywołuje jedynie drobne wątpliwości, jak np. powierzenie przedmiotu Prawo międzynarodowe prywatne osobie, która w ostatnich pięciu latach nie ma dorobku w tym zakresie w sytuacji, gdy w minimum kadrowym jest osoba mająca kilka publikacji z prawa prywatnego międzynarodowego, która to z kolei osoba prowadzi (oprócz Prawa handlowego, z którego ma bogaty dorobek) przedmiot Prawo pracy i ubezpieczeń społecznych, z którego dorobku w ostatnich pięciu latach nie ma. Wątpliwości może również budzić obsada przedmiotu Podstawy socjologii: dziesięciogodzinny wykład przypisany został osobie ze stopniem doktora habilitowanego w dziedzinie nauk prawnych, w dyscyplinie prawo (poz. 4 w załączniku nr 1), natomiast piętnastogodzinny wykład – osobie ze stopniem doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie socjologia (poz. 3 w załączniku nr 2). Powierzenie następujących przedmiotów: Postępowanie administracyjne i sądowoadministracyjne, Prawo konstytucyjne, Prawo własności intelektualnej, Organy ochrony prawnej, czy Powszechna historia ustroju i prawa konkretnym osobom zaliczonym do minimum kadrowego nie zostało oparte na pochodzącym z ostatnich pięciu lat dorobku naukowym tych osób w zakresie tych gałęzi prawa czy subdyscyplin prawnych. Z całą stanowczością należy jednak podkreślić, że wszystkie wymienione tu przedmioty (poza Podstawami socjologii), jak i dorobek naukowy osób je prowadzących mieszczą się w dyscyplinie naukowej prawo, a zatem poczynione powyżej uwagi mogą posłużyć wizytowanej Uczelni jako sugestie, natomiast nie można z nich czynić zarzutów formalnych.

Reasumując ocena prawidłowości obsady zajęć dydaktycznych jest pozytywna.

Ogólna ocena hospitowanych zajęć dydaktycznych

Zajęcia prowadzone były na dobrym poziomie, treści zajęć były zgodne z kartami przedmiotów.

3) Czy jednostka prowadzi politykę kadrową sprzyjającą podnoszeniu kwalifikacji i zapewnia pracownikom warunki rozwoju naukowego i dydaktycznego, w tym także przez wymianę z uczelniami i jednostkami naukowo-badawczymi w kraju i za granicą?

Pierwsze wrażenie w kwestii polityki kadrowej, a zwłaszcza doboru nauczycieli akademickich, jest pozytywne, gdyż w wizytowanej Uczelni obowiązuje Uchwała nr 2/2013 Rady Powierniczej Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy z dnia 05.02.2013 roku w sprawie ustalenia kryteriów zatrudniania kadry naukowo-dydaktycznej Uczelni oraz zatwierdzenia wykazu stanowisk i wymagań kwalifikacyjnych dla pracowników Uczelni będących nauczycielami akademickimi. Jednak lektura tego aktu doprowadza do wniosku, że reguluje on niemalże wyłącznie kwestię, jakie stopnie bądź tytuły powinna posiadać osoba zatrudniana na danym stanowisku, a ponadto wprowadza wymóg, by kierowany do Rektora wniosek dziekana wydziału lub kierownika jednostki międzywydziałowej o zatrudnienie

nauczyciela akademickiego zawierał m.in. „informacje o minimach kadrowych, które nauczyciel akademicki będzie reprezentował”. Przedstawionej uchwały nie można więc traktować jako przejawu jakiegś przemyślanej, długofalowej polityki kadrowej. Trudno zatem odnieść się do zawartych w raporcie samooceny (s. 20) stwierdzeń, że „przy zatrudnianiu osób wchodzących w skład kadry dydaktycznej bierze się pod uwagę przede wszystkim dorobek naukowy, dydaktyczny i zawodowy”, czy też, że jednym z głównych założeń polityki kadrowej jest „dbałość o wysoki poziom rozwoju naukowego młodych pracowników naukowo-dydaktycznych i dydaktycznych”. Rzeczywistości bardziej odpowiada inne stwierdzenie zawarte w tym samym fragmencie raportu samooceny, a mianowicie, że „w pierwszej kolejności zatrudniane są osoby posiadające wysokie kwalifikacje merytoryczne, doświadczenie dydaktyczne i praktyczne z wieloletnim doświadczeniem akademickim w renomowanych uczelniach”. Faktycznie niektóre osoby zaliczone do minimum kadrowego wizytowanego kierunku są powszechnie znane specjalistom nie tylko „swoich” gałęzi prawa, ale ich doświadczenie zawodowe jest już ponad czterdziesto-, a nawet pięćdziesięcioletnie. Nie można z tego czynić zarzutu formalnego, ale trudno oprzeć się wrażeniu, że w rzeczywistości nie ma równowagi pomiędzy tworzeniem „warunków organizacyjnych i materialnych zapewniających rozwój własnej kadry naukowo-dydaktycznej” a „zatrudnianiem specjalistów z zewnątrz” (również s. 20 raportu samooceny).

Procedurami weryfikacji nauczycieli akademickich są – podobnie jak w innych uczelniach – okresowe oceny nauczycieli akademickich, oceny dokonywane przez studentów oraz hospitacje zajęć dydaktycznych.

Pierwszą z nich reguluje Regulamin przeprowadzania okresowych ocen nauczycieli akademickich (tekst jednolity stanowi załącznik Nr 1 do Zarządzenia Nr 1/2015 Rektora KPSW w Bydgoszczy z dnia 7 stycznia 2015 roku), którego § 1 stanowi w ust. 1, iż „celem okresowych ocen jest ustalenie stopnia wypełniania przez nauczyciela akademickiego obowiązków przewidzianych na zajmowanym przez niego stanowisku”. W myśl § 2 ust. 1 „Oceny okresowe przeprowadza się raz w roku, przy czym w przypadku nauczyciela akademickiego posiadającego tytuł naukowy profesora lub stopień doktora habilitowanego, zatrudnionego na stanowisku profesora zwyczajnego lub profesora nadzwyczajnego, oceny dokonuje się raz na dwa lata”. Z przepisu § 5 ust. 1 wynika, że w ocenie uwzględnia się trzy zakresy działalności, tj. dydaktyczną, naukową i organizacyjną (dalsze przepisy szczegółowo regulują proporcje między tymi zakresami w odniesieniu do różnych kategorii stanowisk i sposób wyliczenia ostatecznej oceny. W myśl § 7 ust. 1 „od oceny komisji oceniającej służy odwołanie do Rektora”. Można stwierdzić, że zarówno treść omawianego regulaminu, jak i stanowiących załączniki do niego arkuszy ewaluacyjnych nie wyróżniają się niczym szczególnym na tle innych uczelni, ale też mogą stanowić dla władz wydziałów i Uczelni wyczerpujący materiał dla weryfikacji nauczycieli akademickich.

Jednym z elementów wpływających na ostateczną ocenę okresową jest „ocena zajęć przez studentów (średnia z ankiet)”. Podstawą prawną przeprowadzania wśród studentów ankiet mających na celu ewaluację zajęć dydaktycznych jest Zarządzenie nr 35/2014 Rektora KPSW w Bydgoszczy z dnia 30 września 2014r. w sprawie: wprowadzenia procedury ewaluacji zajęć dydaktycznych w Kujawsko-Pomorskiej Szkole Wyższej w Bydgoszczy. Zgodnie z Procedurą wprowadzoną tym Zarządzeniem ocena zajęć dydaktycznych przez studentów przeprowadzana jest za pomocą ankiety elektronicznej w każdym roku akademickim i obejmuje wszystkie zakończone moduły kształcenia ujęte w programie studiów. Zespołowi wizytującemu przedstawiono raporty oceny pracy dydaktycznej nauczycieli akademickich zarówno zbiorcze z całej Uczelni, jak i Wydziału Prawa i Administracji dokonanej przez studentów – oddzielnie za każdy z okresów: rok akademicki 2013/14, rok akademicki 2012/13 i rok akademicki 2011/12. Odsetek studentów wizytowanego kierunku Prawo biorących udział w ankietyzacji w tych trzech latach wahał się między 35 a 56 %, co można

ocenić w miarę pozytywnie z punktu widzenia przejrzystości i upowszechnienia procedur weryfikacji nauczycieli akademickich. Raporty te zawierają zbiorczą analizę wyników na poszczególnych kierunkach studiów, w ramach poszczególnych roczników, w ramach poszczególnych form kształcenia i w ramach poszczególnych kryteriów oceny, a ponadto formułują wnioski. We wszystkich trzech raportach wydziałowych były one bardzo pozytywne, ale też nie ulega wątpliwości, że analiza indywidualnych wyników danego nauczyciela akademickiego może przyczynić się do poprawy jakości jego pracy dydaktycznej. Za taką tezę przemawia zestaw kryteriów oceniania, a mianowicie:

- prowadzący motywował do systematycznej pracy,
- ocenianie było zgodne z podanymi kryteriami,
- prowadzący był taktowny i życzliwy wobec studentów,
- prowadzący zachęcał do stawiania pytań i wyrażania opinii,
- prowadzący w zrozumiały sposób wyjaśniał problemy związane z tematyką zajęć,
- przedmiot umożliwiał zdobycie nowej wiedzy i umiejętności,
- prowadząc dobierał tempo przekazywania wiedzy tak, aby sprzyjało jej właściwej percepcji,
- prowadzący rozpoczynał, kończył zajęcia punktualnie i prowadził je zgodnie z planem,
- prowadzący był przygotowany do zajęć,
- prowadzący był dostępny dla studentów w ramach konsultacji (dyżurów),
- program przedmiotu (sylabus) był dostępny od początku zajęć.

Procedurę hospitacji zajęć reguluje Zarządzenie Nr 34/2014 Rektora Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy z dnia 30 września 2014 roku w sprawie: wprowadzenia procedury planowania oraz przeprowadzania hospitacji zajęć dydaktycznych, w tym częstotliwości, metodyki, kryteriów oceny zajęć, zasad wykorzystywania ich wyników, a dokładniej Załącznik Nr 1 do tego zarządzenia. Treść procedury w pełni odpowiada rozbudowanemu tytułowi i jest typowa dla większości uczelni, na których tego typu procedura jest istotnym narzędziem weryfikacji nauczycieli akademickich. Również pozytywnie należy odnieść się do wzoru treści Protokołu z hospitacji zajęć dydaktycznych. Jak już zostało wspomniane, wyniki z przeprowadzonych hospitacji są uwzględniane w ocenie okresowej pracowników. Zespołowi Wizytującemu przedstawiono Plan hospitacji na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii w roku akademickim 2014/2015, w którym na kierunku Prawo przewidziano dwie hospitacje zajęć w semestrze zimowym oraz dwie w semestrze letnim, ponadto podobny plan z roku akademickiego 2013/2014 (również w sumie cztery hospitacje na kierunku Prawo) i 2012/2013 (również cztery). Zaprezentowano też protokoły hospitacji pozwalające na stwierdzenie, że przedstawione plany hospitacji były faktycznie realizowane.

Reasumując: ocena procedur i kryteriów doboru, a zwłaszcza weryfikacji nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów, ich przejrzystości i upowszechnienia jest pozytywna.

Z raportu samooceny (s. 27-28) wynika, że w wizytowanej Uczelni obowiązuje Regulamin Systemu Grantów Uczelnianych KPSW w Bydgoszczy, zgodnie z którym członkowie kadry dydaktycznej wizytowanego kierunku studiów mogą ubiegać się o dofinansowanie projektów badawczych. Zespołowi Wizytującemu przedstawiono natomiast Zarządzenie Nr 3/2012 Prezydenta Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej z dnia 4 kwietnia 2012 r. w sprawie pomocy dla pracowników podnoszących kwalifikacje zawodowe, które jednak w minimalnym zakresie może znaleźć zastosowanie do rozwoju naukowego kadry dydaktycznej (§ 2 ust. 2: „Pracownicy KPSW mogą ubiegać się o pomoc Uczelni na przeprowadzenie przewodu doktorskiego”), a ponadto wyraźnie stanowi (§ 7), że: „Uczelnia nie pokrywa kosztów kształcenia nauczycieli akademickich na studiach doktoranckich”.

Ciekawą – z punktu widzenia wspierania rozwoju kadry naukowo-dydaktycznej - inicjatywą są comiesięczne, otwarte warsztaty dla doktorantów i habilitantów prowadzone od 2010 roku przez członka Centralnej Komisji ds. stopni i tytułów naukowych.

Na razie jednak tylko w jednym przypadku doszło do uzyskania stopnia doktora habilitowanego i w jednym przypadku – stopnia doktora, przez osobę zatrudnioną w dacie uzyskania tego stopnia w wizytowanej Uczelni, a zaliczaną obecnie do minimum kadrowego wizytowanego kierunku. Pozytywnie oceniając te sytuacje można wyrazić nadzieję, że takich przypadków będzie więcej, gdyż na razie można odnieść wrażenie, że trzon kadry wizytowanego kierunku stanowią osoby, które uzyskały swe tytuły i stopnie kilka, kilkanaście, a nawet kilkadziesiąt lat temu pracując wówczas na innych uczelniach.

Na pozytywną ocenę zasługuje udział nauczycieli akademickich wizytowanego kierunku studiów w wymianie międzynarodowej, zarówno w ramach programu LLP Erasmus (obecnie: Erasmus plus), jak i na podstawie innych umów. Wprawdzie liczba nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia za granicą nie wydaje się zbyt wysoka (4-6 osób rocznie), ale jest to przecież kilkanaście procent kadry tego kierunku studiów. Pozytywnie należy też ocenić liczbę i różnorodność kulturową zagranicznych partnerów.

Reasumując: ocena systemu wspierania rozwoju kadry naukowo-dydaktycznej, w tym poprzez zapewnienie warunków do rozwoju naukowego i umiejętności dydaktycznych jest pozytywna, natomiast ocena efektywności tego systemu jest na razie sceptyczna.

- *opinie prezentowane przez nauczycieli akademickich podczas spotkania z zespołem oceniającym, perspektywy rozwoju kierunku i ograniczenia w kontekście misji i strategii;*

Pracownicy obecni na spotkaniu z zespołem oceniającym wyrazili zadowolenie z warunków pracy, w tym z polityki Uczelni w zakresie wspierania rozwoju i awansu zawodowego.

Podkreślili, iż w szkolnictwie wyższym nastąpił przerost biurokracji nad realnymi działaniami, co jednak nie jest zależne od władz Uczelni.

- *w przypadku kolejnej oceny jakości kształcenia na danym kierunku studiów należy ocenić zmiany, ich wpływ na osiągnięte efekty i jakość kształcenia, odnieść się do stopnia realizacji zaleceń sformułowanych poprzednio lub efektów działań naprawczych.*

Z raportu samooceny wynika, że jest to pierwsza wizytacja na ocenianym kierunku studiów.

(Załącznik nr 5- Nauczyciele akademicy realizujący zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów, w tym stanowiący minimum kadrowe. Cz. I. Nauczyciele akademicy stanowiący minimum kadrowe. Cz. II. Pozostali nauczyciele akademicy);

Ocena końcowa 4 kryterium ogólnego³ w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Liczba pracowników naukowo-dydaktycznych i struktura ich kwalifikacji w pełni umożliwiają osiągnięcie założonych celów kształcenia i efektów realizacji danego programu.**

- 2) *Dorobek naukowy i kwalifikacje dydaktyczne kadry, zwłaszcza tworzącej minimum kadrowe, są w pełni adekwatne do realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia. Wymogi dotyczące minimum kadrowego są spełnione.*
- 3) *Jednostka prowadzi politykę kadrową sprzyjającą podnoszeniu kwalifikacji i zapewnia pracownikom warunki rozwoju naukowego i dydaktycznego.*

5. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje jednostka a możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych.

Czy Uczelnia zapewnia bazę materialną, niezbędną do osiągnięcia końcowych efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów, a także uwzględniająca potrzeby osób niepełnosprawnych?

Ocena stopnia dostosowania bazy dydaktycznej służącej realizacji procesu kształcenia na ocenianym kierunku studiów do możliwości osiągnięcia deklarowanych efektów kształcenia, w szczególności zapewniania dostępu do infrastruktury niezbędnej z uwagi na specyfikę kierunku (sale wykładowe, pracownie i laboratoria specjalistyczne oraz ich wyposażenie, dostęp do komputerów, Internetu, specjalistycznego oprogramowania, specjalistycznych baz danych, niezbędnego księgozbioru, w tym udostępnionego przez inne biblioteki, także wirtualnie). W przypadku stwierdzenia braków w tym zakresie należy wskazać w jaki sposób braki te mają wpływ na jakość kształcenia oraz jakie efekty kształcenia nie zostaną osiągnięte;

Kujawsko-Pomorska Szkoła Wyższa w Bydgoszczy posiada bazę lokalową i laboratoryjną, umożliwiającą zarówno prowadzenie zajęć dydaktycznych, jak i badań naukowych. Uczelnia prowadzi swoją działalność w trzech obiektach, które są zlokalizowane w centrum miasta, w niedalekiej odległości od siebie, tj. przy ul. Toruńskiej 55-57, ul. Piotrowskiego 12-14 i ul. W. Bełzy 2. Podczas wizytacji Władze Uczelni przedstawiły Zespołowi Oceniającemu stosowne akty własności, a także umowę dzierżawy. W 2004 r. uczelnia rozpoczęła prace budowlane przy wznoszeniu nowoczesnego kampusu zlokalizowanego przy ul. Toruńskiej 55-57, składającego się z trzech budynków, w którym mieszczą się sale dydaktyczne, rektorat oraz administracja uczelni. W styczniu 2008 r. przekazano do użytkowania pierwszy budynek dydaktyczny o powierzchni 2730m², w marcu 2011 r. zostało uruchomione drugie skrzydło budynku o powierzchni 3126m². Budynek przy ul. Piotrowskiego 12-14 jest obiektem zakupionym przez uczelnię w 2004 r. (przedstawiono akt własności), który został poddany generalnej przebudowie. Powierzchnia budynku wynosi ok. 3000 m².

Siedziba Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii mieści się przy ul. Toruńskiej 55-57. W kampusie znajduje się 6 auli, ponad 30 sal dydaktycznych oraz 8 specjalistycznych laboratoriów, Biblioteka Główna oraz w pełni skomputeryzowana czytelnia multimedialna. W kampusie swoje siedziby mają: Centrum dla Studentów Zagranicznych, Biuro Karier, Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości, Studio Telewizyjne KPSW. Uczelnia od dłuższego czasu inwestuje znaczne środki w rozwój infrastruktury informatycznej. Obecnie funkcjonuje 8 specjalistycznych pracowni komputerowych. W 2011 r. wraz z firmami LANCASTER i AMP, w obiekcie przy ul. Toruńskiej 55-57 została zakończona budowa nowej serwerowni.

Uczelnia posiada salę do prowadzenia symulacji rozpraw. Wyposażona jest w stół dla sędziów (na 5 miejsc), miejsca dla stron, prokuratorów, adwokatów i radców prawnych, barierkę dla świadków. Dodatkowo na wyposażeniu sali są także togi dla studentów uczestniczących w symulacji rozprawy.

Na potrzeby funkcjonującej w strukturach uczelni Kliniki Prawa została specjalnie wydzielona sala, w której studenci udzielają porad prawnych pod nadzorem praktyków-

adwokatów, radców prawnych. Kliniki Prawa jest wyposażona w aktualne akty prawne, fachową literaturę, a także systemy informacji prawnej LEX.

W ocenie studentów wielkość sal i ich wyposażenie są co do zasady dostosowane do wielkości grup i potrzeb studentów. Studenci zwrócili pozytywną uwagę na zorganizowanie przez Wydział symulacyjnej sali rozpraw sądowych, w której mogą ćwiczyć swoje umiejętności w ramach realizacji zajęć z poszczególnych procedur.

Z negatywną oceną spotkał się natomiast stan wyposażenia pracowni komputerowych. W opinii studentów obecne wyposażenie jest przestarzałe i ze względu na powolne działanie uniemożliwia efektywne wykorzystanie czasu podczas zajęć dydaktycznych. W budynkach Uczelni jest dostępny Internet bezprzewodowy (Wi-Fi).

W budynku B przy ul. Toruńskiej 55-57 mieści się Biblioteka Główna KPSW wraz z wypożyczalnią, czytelnią wydawnictw zwartych i ciągłych z wolnym dostępem do półek oraz czytelnią multimedialną. W czytelni internetowej znajduje się 15 stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu i elektronicznych baz danych, takich jak: BazEkon, BAZTECH, Bazy Bibliograficzne Biblioteki Narodowej, Bibliografia Penitencjarna, CEJSH, Czytelnia Czasopism PAN, EMIS, ELSEVIER, EBSCO, EUR-Lex, Infobaza, Internet Public Library, Internetowy System Aktów Prawnych, ngo.pl, POLONA, NATURE, SCIENCE, SPRINGER, SCOPUS, The Online books Page, UNESCO full tekst documents, WEB OF KNOWLEDGE, WILEY-BLACKWELL. Wszystkie pomieszczenia Biblioteki Głównej KPSW wyposażone są w udogodnienia dla osób z niepełnosprawnością; m.in. stanowiska komputerowe posiadające lupę elektroniczną, klawiaturę nakładkową, syntezytor mowy – program Ivona, a także „schodolaz”.

Biblioteka Główna KPSW uzyskuje dostęp do bazy e-Publikacje Nauki Polskiej (ePNP), która zawiera kilkanaście tysięcy recenzowanych publikacji naukowców z całej Polski. Czytelnia multimedialna oferuje także program Statistica i System Informacji Prawniczej „Lex Omega” – 20 stanowisk. Użytkownikom umożliwia się również korzystanie z Internetowego Centrum Informacji.

Księgozbiór Biblioteki liczy ponad 42 tys. woluminów. Biblioteka umożliwia dostęp do około 100 tytułów czasopism, zarówno w wersji papierowej jak i elektronicznej, w tym do czasopism obcojęzycznych. Dla kierunku „prawo” są to m.in.: „Casusy”, „Palestra. Pismo adwokatury polskiej”, „Probacja”, „Annales UMCS”, „Archiwum Filozofii Prawa i Filozofii Społecznej”, „Biuletyn Sądu Najwyższego”, „Czasopismo Kwartalne Całego Prawa Handlowego, Upadłościowego oraz Rynku Kapitałowego”, „Europejski Doradca Samorządowy”, „Europejski Przegląd Sądowy”, „Finanse Komunalne”, „Finansowanie Nieruchomości”, „Gdańskie Studia Prawnicze”, „Gdańskie Studia Prawnicze. Przegląd Orzecznictwa”, „Glosa”, „Ius Novum”, „Krajowa Rada Sądownictwa”, „Kwartalnik Sądowy Apelacji Gdańskiej”, „Na wokandzie”, „Nieruchomości i Prawo”, „Nowy Przegląd Notarialny”, „Orzecznictwo w Sprawach Samorządowych”, „Państwo i Prawo”, „Polish Yearbook of International Law”, „Prawo Papierów Wartościowych” „Prawo w Działaniu”, „Prokurator”, „Prokuratura i Prawo”, „Przegląd Legislacyjny”, „Przegląd Podatkowy”, „Przegląd Prawa Handlowego”, „Przegląd Prawa Wyznaniowego”, „Samorząd Terytorialny”, „Studia Iuridica Lublinensia”, „Studia Iuridica Toruniensia”, „Ubezpieczenia i Prawo Pracy”.

W ramach wizytacji sprawdzono dostępność pozycji literatury naukowej zalecanych studentom. Dokonano losowego wyboru 4 kart przedmiotów.

1. Przedmiot: „Prawo własności intelektualnej”. W zasobach biblioteki nie brakuje żadnej z 6 pozycji literatury podstawowej, brak 3 pozycji literatury uzupełniającej.

2. Przedmiot: „Elementy negocjacji i mediacji”. W zasobach biblioteki brakowało 3 z 5 pozycji literatury podstawowej i uzupełniającej, brakujące pozycje mogą być wypożyczona w bibliotece UKW w Bydgoszczy.

3. Przedmiot: „Prawo rzymskie”. W zasobach biblioteki brakowało 3 pozycji literatury podstawowej i uzupełniającej, 5 pozostałych było dostępnych.

4. Przedmiot: „Postępowanie administracyjne i sądowoadministracyjne”. W zasobach biblioteki brakowało jednej z 5 pozycji literatury podstawowej i uzupełniającej, pozostałe były dostępne.

Reasumując, w zasobach bibliotecznych rzadko brakowało którejs z pozycji literatury zalecanej kartą przedmiotu. Jest to dobry wynik jak na uczelnię niepubliczną, która zmuszona jest budować księgozbiór od podstaw, a zwłaszcza jak na niewielką bibliotekę obsługującą wydział zamiejscowy Uczelni.

Wyposażenie oraz godziny otwarcia biblioteki są co do zasady satysfakcjonujące dla studentów obecnych podczas spotkania z Zespołem Oceniającym.

Budynki Uczelni, w których odbywają się zajęcia dydaktyczne dla studentów kierunku „prawo” są dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową.

Z powyższych względów, ocena stopnia dostosowania bazy dydaktycznej służącej realizacji procesu kształcenia na ocenianym kierunku studiów do możliwości osiągnięcia deklarowanych efektów kształcenia, w szczególności zapewniania dostępu do infrastruktury niezbędnej z uwagi na specyfikę kierunku (sale wykładowe, pracownie i laboratoria specjalistyczne oraz ich wyposażenie, dostęp do komputerów, Internetu, specjalistycznego oprogramowania, specjalistycznych baz danych, niezbędnego księgozbioru, w tym udostępnionego przez inne biblioteki, także wirtualnie) jest pozytywna. Na ocenę tę rzutuje przede wszystkim bardzo dobre wyposażenie bazy dydaktycznej w środki techniczne potrzebne do realizacji procesu dydaktycznego. Dotyczy to zarówno sal dydaktycznych, jak i biblioteki.

Ocena bazy instytucji, w których prowadzone są zajęcia praktyczne oraz prawidłowości doboru miejsc odbywania praktyk;

Praktyki mogą być realizowane m.in. w jednostkach samorządu terytorialnego (na wszystkich szczeblach, w tym w urzędach dzielnic, urzędach gmin, starostwach, w urzędzie marszałkowskim), organach administracji rządowej (na wszystkich szczeblach), agencjach rządowych, urzędach centralnych, organizacjach pozarządowych, fundacjach, organach administracji specjalnej, jednostkach organizacyjnych wymiaru sprawiedliwości, izbach przemysłowo-handlowych, kancelariach adwokatów i radców prawnych, firmach produkcyjnych i handlowych.

Student ma prawo do samodzielnego zaproponowania miejsca odbywania praktyki.

Wykaz podmiotów, u których studenci ocenianego kierunku odbywają praktyki zawodowe, a także zawarte przez Uczelnię porozumienia w sprawie praktyk zawodowych zostały okazane ZO do wglądu w trakcie wizytacji.

Biorąc pod uwagę kategorie podmiotów, u których studenci ocenianego kierunku mogą odbywać praktyki oraz notoryjnie znane informacje dotyczące potencjału i charakteru działalności tych podmiotów, ocena bazy instytucji, w których prowadzone są zajęcia

praktyczne oraz prawidłowości doboru miejsc odbywania praktyk wypada w pełni satysfakcjonująco.

Ocena przystosowania infrastruktury dydaktycznej do potrzeb studentów niepełnosprawnych;

Zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku są prowadzone w budynkach przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych; wskazać można przede wszystkim na następujące elementy wyposażenia:

- a) swobodny dostęp do wszystkich sal dydaktycznych osób z różną niepełnosprawnością (brak progów między pomieszczeniami, brak różnic poziomów podłóg),
- b) wyposażenie wszystkich budynków w WC dla osób niepełnosprawnych,
- c) podjazdy do budynków dla osób niepełnosprawnych (ul. Toruńska, Piotrowskiego),
- d) platformę przyschodową (ul. Piotrowskiego),
- e) dźwigi osobowe w pełni dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych (dla niewidomych i słabowidzących udogodnienia: przyciski oznaczone Braillem, informacja głosowa; dla niepełnosprawnych poruszających się na wózkach udogodnienia: szerokość drzwi ponad 90cm),
- f) czytelną multimedialną Bibliotekę Główną (ul. Toruńska), wyposażoną w udogodnienia dla osób z niepełnosprawnością; stanowiska komputerowe dodatkowo wyposażone w lupę elektroniczną, klawiaturę nakładkową, syntezator mowy- program Ivona, Ekspres-Ivo,
- g) wypożyczalnię sprzętu dla osób z niepełnosprawnością (lupy elektroniczne, dyktafony, odtwarzacze Plex Talk).

Dodatkowo przy obiektach uczelni zostały wyznaczone miejsca parkingowe dla osób niepełnosprawnych.

Analiza własna ZO dokonana podczas wizytacji pozwala stwierdzić, że cały budynek nie posiada w swojej konstrukcji barier architektonicznych i jest we właściwy sposób przystosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnością.

Mając na uwadze stan faktyczny prezentujący się jak wyżej należy stwierdzić, iż ocena przystosowania infrastruktury dydaktycznej do potrzeb studentów niepełnosprawnych jest satysfakcjonująca.

Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego: w pełni

Uczelnia zapewnia bazę materialną, niezbędną do osiągnięcia końcowych efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów. Baza dydaktyczna służąca realizacji procesu kształcenia na ocenianym kierunku studiów jest w pełni dostosowana do możliwości osiągnięcia deklarowanych efektów kształcenia, w szczególności w zakresie wyposażenia sal wykładowych i pracowni oraz zapewnienia dostępu do komputerów, Internetu i specjalistycznego oprogramowania. Biblioteka i dostęp do literatury naukowej spełniają wymagane kryteria. Baza dydaktyczna służąca realizacji procesu kształcenia na ocenianym kierunku studiów jest dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych.

6. Badania naukowe prowadzone przez jednostkę w zakresie obszaru/obszarów kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek studiów.

Czy rezultaty prowadzonych badań naukowych są wykorzystywane w procesie kształcenia; czy Jednostka stwarza studentom możliwość uczestnictwa w badaniach naukowych oraz zdobycia wiedzy i umiejętności przydatnych w pracy naukowo-badawczej?

ocena wpływu prowadzonych w jednostce badań naukowych na realizowany proces dydaktyczny, w tym na kształtowanie programu kształcenia i indywidualizację nauczania, oraz ocena udziału studentów w badaniach naukowych i w prezentacji /publikacji ich wyników;

ocena wpływu współpracy naukowej i badawczej z innymi uczelniami lub instytucjami z otoczenia gospodarczego i społecznego na proces dydaktyczny;

Na Wydziale Prawa i Administracji, a obecnie na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii prowadzone są badania naukowe w dziedzinie nauk prawnych, odpowiadające specjalizacjom zatrudnionej kadry dydaktycznej. Efektem tego są prace awansowe i publikacje zatrudnionych pracowników akademickich. W 2014 r. jeden pracownik jednostki uzyskał stopień doktora habilitowanego, kolejny - stopień doktora, a w 2015 r. planowane jest zakończenie dysertacji doktorskich kolejnych pracowników. Prowadzone są również naukowe badania zespołowe np. projekt „Prawne konsekwencje błędów w sztuce medycznej”. Indywidualne badania prowadzone są w ramach projektu „Dziennik czynności wojewody pomorskiego”, prowadzone są także badania poświęcone historii adwokatury województwa kujawsko-pomorskiego. Od 2006 r. prowadzone są również badania dotyczące zawodowych i edukacyjnych losów absolwentów Wydziału. Wyniki badań każdorazowo są publikowane. Przykładowo, w roku akademickim 2012/2013 nakładem Wydawnictwa uczelni ukazały się następujące pozycje książkowe: „Odszkodowanie i zadośćuczynienie w prawie polskim”, „Oblicza Temidy. Medycyna przez pryzmat prawa”, „Okoliczności wyłączające bezprawność. Zarys problematyki”, „Praktyczny komentarz do ustawy o ochronie danych osobowych”, „Porządek prawno-społeczny a problemy współczesnego świata”, „Oblicza temidy. Aspekty prawne ochrony zdrowia” (zagadnienia wybrane), „Człowiek w społeczeństwie i w prawie”, „Resocjalizacja penitencjarna. Zarys problematyki”, „Odpowiedzialność współników spółek osobowych wobec osób trzecich”. W 2014 r. ukazał się tom IV rocznika „Studia z zakresu nauk prawnoustrojowych. Miscellanea” wydawanego na wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii. Nauczyciele prowadzący zajęcia na kierunku „prawo” uczestniczą nadto w licznych konferencjach naukowych w kraju, jak i za granicą, wygłaszając tam referaty. Na szczególną uwagę zasługują konferencje organizowane na Wydziale oraz Uczelni, zwłaszcza Międzynarodowa Interdyscyplinarna Konferencja Naukowa „Jeden świat - Wiele kultur”, której współorganizatorem jest KPSW. W kwietniu 2009 r. odbyła się ogólnopolska konferencja naukowa „Samorząd terytorialny w Polsce i w Europie”. W kwietniu 2010 r. zorganizowano konferencję z udziałem studenckich kół naukowych „Student i absolwent na rynku pracy”, podczas której referaty wygłosili studenci UKW w Bydgoszczy, UWM w Olsztynie oraz Uczelni. W kwietniu 2012 r. Wydział zorganizował wspólnie z Urzędem Miasta w Inowrocławiu konferencję „Zadośćuczynienie i naprawienie szkody w prawie polskim”, której celem było przeanalizowanie z udziałem teoretyków oraz praktyków z zakresu prawa karnego, cywilnego i administracyjnego zagadnień związanych z wpływem różnych czynników na określenie wysokości zadośćuczynienia i odszkodowania, z uwzględnieniem najnowszego orzecznictwa. W marcu 2013r. odbyła się konferencja pt. „Oblicza Temidy. Medycyna przez pryzmat prawa”. Jej kontynuacja miała miejsce w czerwcu

2013r., gdy odbyła się konferencja pt. „Oblicza Temidy. Aspekty prawne ochrony zdrowia”. Celem obu tych konferencji było ukazanie złożonego zjawiska przenikania prawa do świata medycyny. W ramach cyklu „Oblicza Temidy” zorganizowano również w maju 2014r. ogólnopolską konferencję naukową pt. „Współczesny wymiar sprawiedliwości. W kierunku zmian ustrojowych oraz kodyfikacyjnych”.

Aktywność naukowa pracowników związanych z ocenianym kierunkiem jest dość wysoka i przekłada się na treści zajęć oraz efekty kształcenia. Wiele przedmiotów prowadzonych jest przez osoby które realizują w/w przedsięwzięcia naukowe i wykorzystują ich efekty w procesie dydaktycznym, m.in. określając efekty kształcenia dla poszczególnych przedmiotów. Dlatego ocena wpływu prowadzonych w jednostce badań naukowych na realizowany proces dydaktyczny, w tym na kształtowanie programu kształcenia i indywidualizację nauczania wypada pozytywnie.

W ramach ocenianego kierunku działa Koło Naukowe „Klinika Prawa” (założone w 2013 r.). Ponadto studenci kierunku „prawo” mogą uczestniczyć w pracach innych kół naukowych funkcjonujących w ramach Uczelni. Działalność Koła Naukowego „Klinika Prawa” skupia się przede wszystkim na udzielaniu porad prawnych osobom niezamożnym oraz prowadzeniu szkoleń mających na celu zwiększenie świadomości prawnej uczniów lokalnych gimnazjów. W dniu 10 kwietnia 2014 r. odbyła się Studencka Konferencja Naukowa „Współczesne problemy prawa”, której druga edycja zaplanowana jest na dzień 21 kwietnia 2015 roku. Studenci ocenianego kierunku są sporadycznie włączani w prowadzone prace badawcze – głównie w ramach współpracy z promotorem na ostatnich latach studiów. Studenci nie są zaś angażowani ani w prace zespołów badawczych aranżowanych na Uczelni, ani w indywidualne projekty badawcze realizowane przez poszczególnych nauczycieli akademickich. W opinii przedstawicieli studentów pracujących w kołach naukowych, szersze włączenie studentów w takie prace byłoby dla nich atrakcyjne, w szczególności ze względu na możliwość poznania warsztatu naukowego i badawczego.

Z w/w względów ocena udziału studentów w badaniach naukowych i w prezentacji /publikacji ich wyników plasuje się na przeciętnym poziomie.

Jednostka rozwija współpracę naukową z liczącymi się ośrodkami naukowymi w kraju i za granicą, a także z władzami lokalnych i regionalnych jednostek samorządu terytorialnego. W kwietniu 2009 r. odbyła się ogólnopolska konferencja naukowa „Samorząd terytorialny w Polsce i w Europie”, w której uczestniczyli przedstawiciele prawie wszystkich znaczących środowisk w Polsce m.in. Uniwersytetu Jagiellońskiego, Uniwersytetu Wrocławskiego, Uniwersytetu Łódzkiego, Uniwersytetu Rzeszowskiego, Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Uniwersytetu Gdańskiego czy Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. W marcu 2010 r. odbyło się polsko-czeskie seminarium naukowe „Konstytucyjne aspekty członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Czeskiej w Unii Europejskiej sześć lat po akcesji obu państw”. W kwietniu 2012 r. Wydział zorganizował wspólnie z Urzędem Miasta w Inowrocławiu konferencję „Zadośćuczynienie i naprawienie szkody w prawie polskim”, której celem było przeanalizowanie z udziałem teoretyków oraz praktyków z zakresu prawa karnego, cywilnego i administracyjnego zagadnień związanych z wpływem różnych czynników na określenie wysokości zadośćuczynienia i odszkodowania, z uwzględnieniem najnowszego orzecznictwa. Wzięli w niej udział nauczyciele akademicy z wielu ośrodków krajowych, a także wybitni specjaliści – praktycy, w tym sędziowie sądów apelacyjnych i Sądu Najwyższego. W maju 2012r. Wydział Prawa i Administracji (Zakład Prawa Karnego i Postępowania Karnego) zorganizował wspólnie z Katedrą Prawa Karnego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego konferencję naukową pt. „Jubileusz 80 lat kodeksu karnego z

1932r.” Współpraca z Prezydentem Miasta Inowrocławia zaowocowała kolejnymi konferencjami, podjętymi w ramach stałego cyklu pt. „Oblicza Temidy”. Wiele przedmiotów prowadzonych jest przez osoby które brały udział w realizacji w/w przedsięwzięć naukowych i wykorzystują ich efekty w procesie dydaktycznym, m.in. określając efekty kształcenia dla poszczególnych przedmiotów. Dlatego ocena wpływu współpracy naukowej i badawczej z innymi uczelniami lub instytucjami z otoczenia gospodarczego i społecznego na proces dydaktyczny wypada pozytywnie.

W przypadku, gdy przeprowadzana jest kolejna ocena jakości kształcenia na danym kierunku studiów należy ocenić ewentualną zmianę stopnia oddziaływania prowadzonych badań naukowych na proces rozwoju kierunku.

Nie dotyczy

Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego: w pełni

Rezultaty prowadzonych badań naukowych są wykorzystywane w procesie kształcenia. Jednostka stwarza studentom możliwość przygotowania do uczestnictwa w badaniach naukowych. Wpływ współpracy naukowej i badawczej z innymi uczelniami lub instytucjami z otoczenia gospodarczego i społecznego na proces dydaktyczny jest pozytywny.

7. Wsparcie studentów w procesie uczenia się zapewniane przez Uczelnię.

1) Czy zasady rekrutacji umożliwiają dobór kandydatów posiadających wiedzę i umiejętności niezbędne do uzyskania w procesie kształcenia zakładanych efektów kształcenia?

Ocena czy nie zawierają regulacji dyskryminujących określoną grupę kandydatów. Ocena zasad ustalania wielkości rekrutacji - uwzględnienie związku liczby rekrutowanych studentów z potencjałem dydaktycznym jednostki i jakością kształcenia.

Rekrutacja kandydatów na oceniany kierunek studiów odbywa się według zasad określonych przez Senat Uczelni, który na posiedzeniu w dniu 30 kwietnia 2013 r. podjął uchwałę nr 8/2013 w sprawie ustalenia warunków i trybu rekrutacji dla poszczególnych kierunków studiów, w tym prowadzonej w drodze elektronicznej, w roku akademickim 2014/2015.

Wstęp na studia jest wolny, tj. bez egzaminów wstępnych. Do odbywania studiów może być dopuszczona osoba, która posiada świadectwo dojrzałości, przejdzie pozytywnie rozmowę kwalifikacyjną oraz podpisze umowę o warunkach odbywania studiów w uczelni i złoży wymagane przepisami prawa dokumenty. Oferta studiów na kierunku „prawo” jest kierowana przede wszystkim do maturzystów – absolwentów liceów ogólnokształcących

W przypadku kierunku „prawo”, predyspozycje kandydata do studiów na tym kierunku wynikają przede wszystkim z posiadania wykształcenia ogólnego na poziomie średnim i do takiego wykształcenia dostosowane są efekty kształcenia określone dla kierunku. Absolwent kierunku „prawo” powinien wykazywać kwalifikacje przede wszystkim do pracy w organach ochrony prawnej, przedsiębiorstwach oraz w ramach wolnych zawodów prawniczych, co zakłada m.in. pracę na różnych stanowiskach i przy bardzo różnych zadaniach, nie wymagających wiedzy specjalistycznej, jak np. wiedza z zakresu rachunkowości, geodezji, czy nauk o zdrowiu. Pracę na takich stanowiskach wykonują osoby o adekwatnym wykształceniu. Natomiast absolwent kierunku „prawo” powinien wykazywać biegłość przede wszystkim w zakresie procedur związanych z ochroną porządku prawnego, wykonywaniem zadań publicznych, wykładni prawa, właściwego stosowania prawnych form działania, itp. Stosowane do tego kwalifikacje nabywa w trakcie studiów, a predyspozycje do ich uzyskania wynikają z wykształcenia ogólnego.

Biorąc powyższe pod uwagę można stwierdzić, iż zasady rekrutacji umożliwiają dobór kandydatów posiadających wiedzę i umiejętności niezbędne do uzyskania w procesie kształcenia zakładanych efektów kształcenia. Należy też dodać, iż zasady rekrutacji określone przez Uczelnię nie odbiegają od rozwiązań typowych, przyjmowanych przez wiele innych szkół wyższych, także publicznych, w tym rangi uniwersytetu, właśnie dla kierunków „prawo”. Przyjęte przez Uczelnię zasady rekrutacji nie zawierają regulacji dyskryminujących określoną grupę kandydatów. Zasady rekrutacji uwzględniają związek liczby rekrutowanych studentów z potencjałem dydaktycznym jednostki i jakością kształcenia.

2) Czy system oceny osiągnięć studentów jest zorientowany na proces uczenia się, zawiera standardowe wymagania i zapewnia przejrzystość oraz obiektywizm formułowania ocen?

ocena prawidłowości określenia nakładu pracy i czasu niezbędnego do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia – ogólnych, specyficznych i szczegółowych (dla kierunku, poziomu kwalifikacji i profilu, modułu kształcenia);

W opinii studentów obecnych na spotkaniu z Zespołem Oceniającym system oceny osiągnięć studentów na ocenianym kierunku jest zorientowany na oczekiwania i systematyczne pogłębianie ich wiedzy. Potwierdza to m.in. stosowanie zaliczeń etapowych, kolokwii oraz znaczny nacisk kładziony na stosowanie metod aktywizujących studentów w trakcie zajęć i bieżącą ocenę ich aktywności mającą wpływ na końcową ocenę z przedmiotu. Informacje na temat systemu weryfikacji efektów kształcenia są przedstawiane przez prowadzących podczas pierwszych zajęć. Stosowanie się do ww. zasad podlega ocenie w ankiecie ewaluacyjnej. W opinii studentów system oceny osiągnięć jest zrozumiały oraz obiektywny.

Studenci przystępują do egzaminów w sesjach egzaminacyjnych. W przypadku uzyskania oceny niedostatecznej studenci mają prawo do dwóch terminów poprawkowych oraz do ubiegania się o termin dodatkowy w przypadku usprawiedliwionej nieobecności (przywrócenie terminu). Uczelnia umożliwia także ubieganie się o egzamin komisyjny w przypadku zastrzeżeń co do bezstronności oceny z egzaminu. Studenci nie zgłosili jakichkolwiek problemów z respektowaniem tych zasad.

3) Czy struktura i organizacja programu ocenianego kierunku studiów sprzyja krajowej i międzynarodowej mobilności studentów?

Uczelnia stwarza studentom możliwość uczestniczenia w programach mających na celu internacjonalizację procesu kształcenia. System informowania studentów o możliwości wyjazdu w ramach dostępnych programów co do zasady działa prawidłowo. Uczelnia informuje także o zakresie uznawania przedmiotów zaliczonych za granicą w uczelni macierzystej (m.in. o możliwości zaliczenia praktyk zrealizowanych za granicą). Mimo to studenci niechętnie korzystają z możliwości internacjonalizacji głównie z powodu niedostatecznej znajomości języka obcego oraz ze względu na zobowiązania poza uczelnią, takie jak praca zawodowa i rodzina.

Studenci ocenianego kierunku uczestniczą w lektoratach z języka obcego nowożytnego. Zajęcia te odbywają się na zróżnicowanym poziomie. Studenci oceniają poziom lektoratów jako dość dobry. Niestety w ramach realizowanych zajęć językowych studenci nie uczą się języka obcego specjalistycznego. W ofercie Uczelni nie ma także przedmiotów prowadzonych w języku obcym i dedykowanych studentom ocenianego kierunku. Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym studenci wyrazili zainteresowanie uczestnictwem w takich zajęciach, jednakże rozumieją że ze względu na niewielką liczbę studentów uruchomienie takich zajęć może być niemożliwe.

Studenci obecni podczas spotkania z zespołem oceniającym zadeklarowali, że wiedzą czym są punkty ECTS. Uważają, że w przypadku większości przedmiotów punkty odzwierciedlają nakład pracy niezbędny do osiągnięcia założonych efektów kształcenia.

4) Czy system pomocy naukowej, dydaktycznej i materialnej sprzyja rozwojowi naukowemu, społecznemu i zawodowemu studentów oraz skutecznemu osiągnięciu założonych efektów kształcenia?

System pomocy materialnej

Przyznawanie świadczeń pomocy materialnej odbywa się na podstawie *Regulaminu przyznawania świadczeń pomocy materialnej dla studentów Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy* (Zarządzenie Rektora nr 28/2014 z 27 sierpnia 2014 r.). Regulamin ten obejmuje wszystkie rodzaje świadczeń pomocy materialnej przewidziane w art. 173 ust. 1

ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym. Zgodnie z art. 174 ust. 2 cyt. ustawy, podziału dotacji ze środków funduszu pomocy materialnej dokonuje Rektor w porozumieniu z przedstawicielami samorządu uwzględniając proporcje między stypendiami socjalnymi a stypendiami rektora dla najlepszych studentów w sposób zgodny z art. 174 ust. 4 cyt. ustawy. Sposób przyznawania świadczeń uznany został przez studentów wizytowanego kierunku za przejrzysty oraz sprawny. Procedura przyznawania stypendiów jest zgodna z wymaganiami ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym. Decyzje dotyczące przyznawania świadczeń pomocy materialnej zawierają wszystkie niezbędne elementy określone w art. 107 ust. 1 ustawy – Kodeks postępowania administracyjnego.

Jak wynika z Regulaminu, stypendia rektora dla najlepszych studentów przyznawane są za wysoką średnią ocen oraz za osiągnięcia naukowe, artystyczne lub sportowe na podstawie utworzonych list rankingowych.

Zasady przyznawania pomocy materialnej są studentom znane, a wszelkie potrzebne informacje związane z funkcjonowaniem systemu przyznawania pomocy materialnej mogą uzyskać w Dziekanacie oraz u członków komisji stypendialnych, w skład których wchodzi także pracownicy administracyjni.

Wobec powyższego należy stwierdzić, że system pomocy materialnej funkcjonuje prawidłowo.

Studenci ocenianego kierunku mogą ubiegać się także o stypendium Prezydenta Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy, które jest wypłacane ze środków własnych Uczelni. Stypendium to jest przyznawane za działalność sportową, artystyczną, za najlepsze wyniki na świadectwie dojrzałości oraz świadectwie ukończenia szkoły średniej a także ze względu na inne rodzaje działalności przede wszystkim studentom 1 roku studiów, którzy nie otrzymują stypendium rektora dla najlepszych studentów. W szczególnie uzasadnionych przypadkach mogą je uzyskać także studenci wyższych roczników, którzy nie otrzymują stypendium rektora dla najlepszych studentów.

System opieki naukowej i dydaktycznej

Studenci pozytywnie oceniają system opieki naukowej i dydaktycznej. Nauczyciele akademicki są dostępni w trakcie wyznaczonych konsultacji, a ich terminy są dostosowane do potrzeb studentów. W trakcie spotkania studenci potwierdzili, że wykładowcy są dla nich dostępni również poza czasem zajęć oraz wyznaczonych konsultacji, także za pośrednictwem poczty elektronicznej lub telefonicznie. Wymiar czasowy prowadzonych konsultacji oraz pełnionych dyżurów studenci uznali za wystarczający w stosunku do ich potrzeb.

Studenci nie zgłosili także uwag dotyczących harmonogramu zajęć oraz sesji egzaminacyjnej. Studenci studiujący w trybie niestacjonarnym doceniają zorganizowanie zajęć dydaktycznych w taki sposób, że odbywają się one wyłącznie w soboty i niedziele, a dodatkowo nie w każdym tygodniu.

Studenci posiadają dostęp do wszystkich niezbędnych informacji związanych z tokiem studiów, w tym harmonogramów zajęć, terminów sesji egzaminacyjnej, kart przedmiotów (przekazywanych podczas pierwszych zajęć) oraz materiałów dydaktycznych.

Wszystkie zajęcia w opinii studentów realizowane są zgodnie z przedstawionymi im wymaganiami, a informacje prezentowane podczas zajęć dydaktycznych korespondują z treściami wymaganymi podczas zaliczeń i egzaminów.

Studenci mają możliwość indywidualizacji programu studiów w ograniczonym zakresie, dotyczy ona bowiem wyboru seminarium dyplomowego, zajęć z języka obcego nowożytnego oraz nielicznych przedmiotów do wyboru. Ponadto osoby szczególnie uzdolnione mogą studiować według indywidualnego programu kształcenia lub indywidualnej organizacji studiów. Osoby niepełnosprawne lub znajdujące się w szczególnej sytuacji mogą korzystać z indywidualnej organizacji studiów. Studenci z form tych korzystają sporadycznie, ze względu

na dużą elastyczność nauczycieli akademickich. Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym nie zgłoszono żadnych uwag w tym zakresie.

Zasady przeprowadzania egzaminów dyplomowych są znane studentom ocenianego kierunku. Studenci mają możliwość swobodnego wyboru tematu pracy dyplomowej oraz korzystania z wsparcia promotora podczas jej przygotowywania.

Godziny otwarcia dziekanatów zostały uznane przez studentów za dostosowane do ich potrzeb. Pozytywnie oceniono kompetencje pracowników administracji.

Działalność wspierająca rozwój zawodowy, kulturowy i społeczny

W Uczelni funkcjonuje samorząd studencki charakteryzujący się jednopoziomową strukturą na szczeblu ogólnouczelnianym. Przedstawiciele samorządu studenckiego obecni podczas spotkania z Zespołem Oceniającym podkreślili, że dostosowania do obecnej formy działalności, wymaga regulamin samorządu studenckiego, który na dzień wizytacji przewiduje dwupoziomową strukturę – na szczeblu uczelnianym i wydziałowym. Zmiana struktury samorządu studenckiego jest rezultatem zmniejszenia się liczby studentów na Uczelni oraz zmiany proporcji pomiędzy studentami studiującymi w trybie stacjonarnym i niestacjonarnym.

Właściwy organ samorządu studentów opiniuje w formie uchwał regulamin studiów, regulamin przyznawania pomocy materialnej, a także plany i programy nauczania. Zdaniem przedstawicieli Samorządu Studenckiego Władze Wydziału są otwarte na działalność studencką na Wydziale, w tym na aktywność samorządu studenckiego.

Liczba przedstawicieli studentów w Senacie Uczelni oraz Radzie Wydziału spełnia przesłanki art. 61 ust. 3 Ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym. Studenci posiadają swoich przedstawicieli również w komisjach dyscyplinarnych, zespołach zapewniania jakości kształcenia oraz innych gremiach zajmujących się kwestiami dotyczącymi studentów.

Samorząd studencki ma zapewnione warunki do prowadzenia swojej działalności adekwatne do poziomu zaangażowania studentów. Zapewniony jest przede wszystkim dostęp do lokalu, sprzętu informatycznego oraz materiałów biurowych. Samorząd studencki ma także do dyspozycji środki finansowe. W opinii przedstawicieli samorządu studenckiego Uczelnia zapewnia warunki do prowadzenia działalności samorządu studenckiego w sposób zadowalający.

W Uczelni działa także Biuro Karier zajmujące się doradztwem zawodowym oraz udostępnianiem informacji o dostępnych ofertach pracy, stażach i konkursach dedykowanych studentom. Ponadto Biuro Karier organizuje liczne warsztaty i szkolenia mające na celu kształtowanie umiejętności miękkich. Studenci ocenianego kierunku sporadycznie korzystają ze wsparcia Biura Karier.

Ocena końcowa 7 kryterium ogólnego: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) *Zasady i procedury rekrutacji studentów są przejrzyste, uwzględniają zasadę równych szans i zapewniają właściwą selekcję kandydatów na kierunek „prawo” w stopniu wynikającym z wymagań stawianych studentom kierunku i oczekiwań formułowanych wobec jego absolwentów.*
- 2) *W opinii studentów system kształcenia na kierunku „prawo” jest częściowo zorientowany na ich oczekiwania oraz systematyczne pogłębianie wiedzy i rozwijanie umiejętności. Studenci zgłosili uwagi do programu studiów, zwracając uwagę na zbyt małą liczbę godzin przeznaczonych na realizację głównych przedmiotów. W opinii studentów poziom kształcenia umożliwia im uzyskanie kwalifikacji zawodowych, pozwalających podjęcie pracy w charakterze prawnika na lokalnym rynku. Studenci są informowani o zasadach zaliczania przedmiotów, są im także*

udostępniane karty przedmiotów zawierające zasady formułowania ocen, wykaz tematów oraz literaturę.

- 3) Uczelnia zapewnia studentom możliwość udziału w programach wymiany międzynarodowej oraz należycie informuje o istniejących możliwościach. Studenci nie uczestniczą w programach wymiany międzynarodowej umożliwiających odbycie części studiów na uczelni zagranicznej. Studenci uzasadniają to przede wszystkim niedostateczną znajomością języka obcego oraz zobowiązaniami poza uczelnią (m.in. praca zawodowa, rodzina). Studenci uczestniczą w zajęciach z języka obcego nowożytnego na zróżnicowanym poziomie. Studenci wiedzą czym są i do czego służą ECTS. Uważają także, że ich przydział jest adekwatny do czasu niezbędnego do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia.*
- 4) Uczelnia zapewnia studentom opiekę dydaktyczno-naukową oraz odpowiednie warunki materialne. Studenci są właściwie reprezentowani w organach kolegialnych Uczelni. W opinii studentów kadra dydaktyczna jest kompetentna i pomocna, a obsługa administracyjna przyjazna. Studenci są poinformowani o możliwości ubiegania się i korzystają z pomocy ze środków Funduszu Pomocy Materialnej. Organizacje studenckie, w tym samorząd studencki otrzymują właściwe wsparcie merytoryczne i finansowe na rzecz rozwoju społecznego, zawodowego i kulturalnego studentów.*

8. Jednostka rozwija wewnętrzny system zapewniania jakości zorientowany na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów.

- 1) Czy jednostka wypracowała przejrzystą strukturę zarządzania kierunkiem studiów oraz dokonuje systematycznej, kompleksowej oceny efektów kształcenia; wyniki tej oceny stanowią podstawę rewizji programu studiów oraz metod jego realizacji zorientowanej na doskonalenie jakości jego końcowych efektów?**

Wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii (dawniej: Prawa i Administracji) Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej jest częścią systemu funkcjonującego na całej Uczelni. Wysoko należy ocenić fakt, iż pierwsze działania zmierzające w kierunku stworzenia takiego uczelnianego systemu zostały na niej podjęte już kilkanaście lat temu, a mianowicie na podstawie uchwały Senatu KPSW z dnia 6 marca 2003r. Rektor powołał Uczelnianą Komisję ds. Oceny Jakości Kształcenia, która przygotowała Uczelniany System Oceny Jakości Kształcenia zatwierdzony uchwałą nr 17/2004 Senatu KPW z dnia 28 września 2004r.

Interesującym i zasługującym na jak najbardziej pozytywną ocenę działaniem było powołanie w 2009r. ogólnouczelnianego Zakładu Ewaluacji Jakości Kształcenia w ramach realizacji projektu pt. „Internacjonalizacja oraz podnoszenie kultury jakości jako źródła reformy instytucjonalnej”. Do zadań tego Zakładu należy m.in. opracowywanie i modyfikowanie narzędzi badawczych do oceny zajęć dydaktycznych przez nauczycieli akademickich i studentów oraz słuchaczy studiów podyplomowych, analiza wyników badań przeprowadzanych przez Zakład i opracowywanie raportów dla Uczelnianego Zespołu ds. Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia, opracowywanie i modyfikowanie narzędzi badawczych do badań losów absolwentów oraz przeprowadzanie tych badań po 3 i po 5 latach od ukończenia studiów. Zespołowi wizytującemu zaprezentowano kilkanaście protokołów z zebrań tego Zakładu, które pozwalają pozytywnie ocenić jego faktyczną działalność.

Kolejny organ ogólnouczelniany istotny dla zapewniania jakości kształcenia to Uczelniany Koordynator ds. Krajowych Ram Kwalifikacji – taką nazwę nosi od lutego 2012r., wcześniej (od października 2010r.) był Koordynatorem ds. Kształcenia. Z przedstawionego Zespołowi Wizytującemu zakresu czynności osoby powołanej na to stanowisko wynika, że ma ona m.in. współpracować z kierownikami jednostek organizacyjnych i kierunkowymi zespołami ds. Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia w zakresie opracowywania efektów kształcenia i programów studiów na poszczególnych kierunkach studiów, a także innej dokumentacji związanej z prowadzeniem kierunku studiów (m.in. sylabusów, protokołów hospitacji zajęć), opiniowanie ww. dokumentów pod względem spełnienia wymogów KRK, koordynowanie działań związanych z zapewnieniem i doskonaleniem jakości kształcenia, w tym również ze stosowaniem narzędzi oceny jakości (ankiety, oceny, raporty) oraz wdrażanie stosownych procedur, pomoc dziekanom wydziałów przy opracowywaniu procedur np. zasad dyplomowania, odbywania i rozliczania praktyk, planowania i rozliczania zajęć dydaktycznych, ujednolicenia dokumentacji przebiegu studiów, monitorowanie doświadczeń krajowych i zagranicznych szkół wyższych w zakresie jakości kształcenia, przygotowanie propozycji rocznego harmonogramu spotkań oraz porządków obrad Uczelnianego Zespołu ds. Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia oraz Rady Doradczej Pracodawców, Przedsiębiorców i Samorządowców.

Obowiązującą obecnie podstawą prawną funkcjonowania omawianego systemu uczelnianego, która zastąpiła wspomnianą wyżej uchwałę Nr 17/2004 z dnia 28 września 2004r. jest Uczelniany System Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia w Kujawsko-Pomorskiej Szkole Wyższej w Bydgoszczy wprowadzony uchwałą nr 24/2011 Senatu KPSW w Bydgoszczy z dnia 27 września 2001 r. (tekst jednolity stanowi załącznik do uchwały nr 21/2014 Senatu KPSW w Bydgoszczy z dnia 30 września 2014r.). Działaniem systemu w myśl § 3 ust. 2 tej uchwały objęci są m.in. pracownicy Uczelni i studenci studiujący na wszystkich poziomach i formach studiów. Pozytywnie należy również odnieść się do uregulowanego w § 4 zakresu działania systemu, który obejmuje: analizę zasad rekrutacji na studia, analizę planów studiów i programów kształcenia, ocenę procesu kształcenia, w tym organizacji i warunków prowadzenia zajęć dydaktycznych, badanie karier zawodowych absolwentów oraz opinii pracodawców w zakresie przygotowania absolwentów do pracy zawodowej, sprawdzanie jakości obsługi administracyjnej procesu dydaktycznego, ocenę warunków socjalnych studentów, w tym możliwości uzyskiwania stypendiów, badanie mobilności nauczycieli akademickich i studentów, przegląd aktów prawnych regulujących proces kształcenia oraz sprawy socjalne studentów, ocenę systemu nagradzania nauczycieli akademickich i pracowników administracyjnych związanych z procesem dydaktycznym, ocenę informacji na temat kształcenia i spraw studenckich zamieszczonych na stronach Uczelni, ocenę projektów procedur regulujących proces kształcenia i inne zadania wynikające z rozwoju Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego.

W celu realizacji zadań omawianego systemu uczelnianego powołany został Uczelniany Zespół Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia, którego skład określa § 8 ust. 2 uchwały nr 24/2011. Pozytywnie należy ocenić regulację, zgodnie z którą w skład tego zespołu wchodzi po jednym reprezentancie z minimum kadrowego każdego kierunku, a także studenci wskazani przez Samorząd Studencki KPSW, którzy muszą stanowić co najmniej 20% składu zespołu. Do zadań Uczelnianego Zespołu należy (zgodnie z § 8 ust. 6) w szczególności opracowanie jednolitych procedur służących zapewnianiu i doskonaleniu jakości kształcenia, przedstawianie Rektorowi propozycji działań mających na celu doskonalenie procesu kształcenia, opracowanie zasad tworzenia i archiwizowania dokumentacji procesu zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia oraz przedstawianie Senatowi corocznych raportów.

Jak stanowi § 9 ust. 1 analizowanej uchwały, w celu realizacji zadań Uczelnianego Systemu Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia na szczeblu wydziału, dziekan właściwego wydziału powołuje wydziałowy Zespół ds. Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia na dany rok akademicki w drodze zarządzenia, wskazując jednocześnie przewodniczącego i sekretarza zespołu. Podobnie jak w przypadku zespołu uczelnianego, tak i w zespole wydziałowym uczestniczą studenci wyznaczeni przez Samorząd Studencki w liczbie stanowiącej przynajmniej 20% składu zespołu. Obecnie – na podstawie Zarządzenia nr 4/2014 Dziekana Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii KPSW w Bydgoszczy z dnia 1 października 2014r. w sprawie powołania Wydziałowego Zespołu ds. Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia – przedstawiciele studentów wizytowanego wydziału stanowią dokładnie jedną trzecią składu osobowego zespołu wydziałowego (pięcioro studentów na piętnastu członków). Na wydziałach prowadzących więcej niż jeden kierunek studiów (jak w wizytowanym przypadku), w skład zespołu wchodzi przynajmniej jeden reprezentant minimum kadrowego każdego z kierunków. Do zadań zespołów wydziałowych w myśl § 9 ust. 4 należy w szczególności opracowanie planów studiów i programów kształcenia zgodnych z założeniami Krajowych Ram Kwalifikacji, wdrażanie na wydziale opracowanych przez zespół uczelniany procedur służących zapewnieniu i doskonaleniu jakości kształcenia, analizowanie i publikowanie wyników oceny jakości kształcenia, przedstawianie dziekanowi propozycji działań mających na celu podnoszenie

jakości kształcenia na wydziale oraz przedstawianie Uczelnianemu Zespołowi i dziekanowi corocznych raportów. Zespołowi Wizytującemu przedstawiono protokół z jednego posiedzenia Wydziałowego Zespołu ds. Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia z bieżącego roku akademickiego (niewątpliwie nie zasługuje na pochwałę ani fakt przeprowadzenia tylko jednego zebrania przez okres dłuższy niż jeden semestr, ani frekwencja wynosząca 4 osoby i to wyłącznie spośród pracowników, natomiast pozytywnie należy się odnieść do tematyki zebrania i jego efektów chociażby w postaci wniosku do dziekana o wprowadzenie nowego wzoru opinii/recenzji pracy dyplomowej na kierunku Administracja jako reakcji na uwagi Zespołu Oceniającego PKA, który w grudniu 2013r. wizytował prowadzony na tym samym Wydziale kierunek studiów Administracja, co wprawdzie wykracza poza zakres wizytacji przeprowadzonej obecnie na kierunku Prawo, ale pozwala mieć nadzieję na udoskonalenie systemu jakości kształcenia również w odniesieniu do tego kierunku). Zespołowi Wizytującemu przedstawiono też sprawozdanie z działalności Kierunkowego Zespołu ds. Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia na kierunku „prawo” za rok 2013/2014 (zastąpienie zespołów kierunkowych zespołami wydziałowymi to efekt nowelizacji Uczelnianego Systemu Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia obowiązującej dopiero od bieżącego roku akademickiego), który w tym minionym roku akademickim odbył trzy posiedzenia. Tematykę tych zebrań należy ocenić bardzo pozytywnie z punktu widzenia doskonalenia programu kształcenia na wizytowanym kierunku studiów.

Zespół Wizytujący zapoznał się też z dokumentami dotyczącymi praktyk studenckich jako jednej z ważniejszych form weryfikacji osiągania efektów kształcenia, takimi jak m.in.: Zarządzenie 36/2014 Rektora KPSW w Bydgoszczy z dnia 16 października 2014r. w sprawie: wprowadzenia procedury odbywania i zaliczania praktyk przez studentów Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy (które zastąpiło podobne zarządzenie z dnia 14 grudnia 2011r.), czy Uchwała nr 3/2014 Rady Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii KPSW w Bydgoszczy z dnia 10 października 2014r. w sprawie: uchwalenia Regulaminu studenckich praktyk zawodowych na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy. Zgodnie z § 2 tegoż Regulaminu w celu odbycia praktyk studenci mogą skorzystać z oferty praktyk przygotowanej przez Uczelnię albo samodzielnie dokonać wyboru miejsca praktyk, uzyskując akceptację kierunkowego opiekuna praktyk w zakresie zgodności wykonywanych czynności z programem i harmonogramem praktyk. Możliwe jest też uzyskanie zaliczenia praktyk na podstawie udokumentowanej pracy zawodowej lub innej formy działalności studenta spełniającej wymagania programu praktyk. Zespołowi Wizytującemu okazano też powołanie konkretnej osoby na kierunkowego opiekuna praktyk studenckich na kierunku „prawo”, wykaz ponad trzydziestu placówek, w których odbywają się praktyki w bieżącym roku akademickim, a także program praktyk na kierunku Prawo, sylabus przedmiotu Praktyka kierunkowa, wzór opinii o praktyce wystawianej przez placówkę, w której praktyka jest odbywana, wzór karty zaliczenia i in.

Ze względu na fakt, iż na wizytowanym kierunku nie zakończył się jeszcze pierwszy cykl kształcenia, nie było jeszcze możliwości dokonania weryfikacji osiągnięcia efektów kształcenia poprzez przygotowanie i obronę pracy magisterskiej, ani praktycznego zastosowania na tym kierunku przedstawionej Zespołowi Wizytującemu Procedury badania losów absolwentów Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy.

Wydziałowy system jakości kształcenia w jego warstwie normatywnej może zapewnić wysoką jakość kształcenia na ocenianym kierunku studiów. Konieczna jest do tego oczywiście jego pełna realizacja w praktyce. Na podstawie przedstawionej Zespołowi Wizytującemu dokumentacji można stwierdzić, iż w Uczelni dokonywany jest bieżący monitoring realizacji procesu kształcenia: monitorowanie i doskonalenie programów kształcenia, monitorowanie warunków kształcenia, weryfikacja zakładanych efektów kształcenia, badanie losów absolwentów uczelni. Systematycznie przeprowadzane są też

oceny i analizy, np. hospitacje zajęć dydaktycznych, czy ankietyzacje (czyli ewaluacja zajęć dydaktycznych i pracy wykładowców dokonywana przez studentów), o czym była już mowa w punkcie 4 niniejszego raportu. Zaprezentowane Zespołowi Wizytującemu dokumenty przemawiają za tezą o prawidłowym stosowaniu systemu jakości.

Reasumując: Ocena działań zmierzających do zapewnienia wysokiej jakości kształcenia na wizytowanym kierunku studiów oraz ocena przejrzystości struktury zarządzania procesem dydaktycznym, a także systematyczności i kompleksowości przeprowadzanych ocen i analiz osiągniętych efektów kształcenia, stanowiących podstawę doskonalenia programu kształcenia tj. efektów kształcenia, programu studiów oraz metod jego realizacji jest pozytywna.

Zespołowi Wizytującemu zaprezentowano m.in. następujące dokumenty: Uchwałę nr 9/2012 Senatu KPSW w Bydgoszczy z dnia 21 lutego 2012r. w sprawie wytycznych dla rad wydziałów dotyczących uchwalenia programów kształcenia dla studiów wyższych i studiów podyplomowych, Uchwałę nr 33/2012 Senatu KPSW w Bydgoszczy z dnia 25 września 2012r. w sprawie: zaopiniowania zmian do Uchwały nr 9/2012 Senatu KPSW w Bydgoszczy z dnia 21 lutego 2012r. w sprawie wytycznych dla rad wydziałów dotyczących uchwalenia programów kształcenia dla studiów wyższych i studiów podyplomowych, Uchwałę nr 13/2013 Senatu KPSW w Bydgoszczy z dnia 25 czerwca 2013r. w sprawie: dokonania zmian w treści uchwały nr 9/2012 Senatu KPSW w Bydgoszczy z dnia 21 lutego 2012r. w sprawie wytycznych dla rad wydziałów dotyczących uchwalenia programów kształcenia dla studiów wyższych i studiów podyplomowych, Zarządzenie nr 5A/2012 Rektora KPSW w Bydgoszczy z dnia 15 marca 2012r. w sprawie: wprowadzenia wzoru opisu modułu kształcenia (sylabusu) w Kujawsko-Pomorskiej Szkole Wyższej w Bydgoszczy, Zarządzenie nr 5B Rektora KPSW w Bydgoszczy z dnia 15 marca 2012r. w sprawie: wprowadzenia wzorów dokumentów stanowiących program kształcenia studiów wyższych realizowanych w Kujawsko-Pomorskiej Szkole Wyższej w Bydgoszczy (chodzi o następujące dokumenty: koncepcja kształcenia, efekty kształcenia, matryca efektów kształcenia, plan studiów, ogólna charakterystyka kierunku, opis programu studiów, opis warunków prowadzenia studiów i sposoby realizacji kształcenia, opis systemu zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia), a także Zarządzenie nr 35/2013 Rektora KPSW w Bydgoszczy z dnia 1 października 2013r. w sprawie: wprowadzenia wzorów dokumentów stanowiących program kształcenia specjalności uzupełniających i modułów dodatkowych realizowanych w Kujawsko-Pomorskiej Szkole Wyższej w Bydgoszczy. Na podstawie analizy tych dokumentów można stwierdzić, że w wizytowanej Uczelni obowiązują zgodne z prawem regulacje umożliwiające tworzenie i modyfikowanie programów kształcenia. Opracowanie planów studiów i programów kształcenia zgodnych z założeniami Krajowych Ram Kwalifikacji należy – jak już wspomniano – do kompetencji Wydziałowego Zespołu ds. Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia. Opracowane dla danego kierunku efekty kształcenia analizują poszczególni nauczyciele akademicki, którzy przygotowują następnie sylabusy zawierające m.in. szczegółowe opisy efektów kształcenia, treści kształcenia, metody kształcenia i weryfikacji. Przykładowo podczas swego posiedzenia w dniu 15.10.2013r. Kierunkowy Zespół ds. Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia na kierunku „prawo” przeanalizował powiązanie kierunkowych efektów kształcenia z efektami modułowymi zapisanymi w poszczególnych sylabusach i w wyniku tego przeglądu część sylabusów odesłał do poprawy.

Ponownie można zatem stwierdzić, że wewnętrzne regulacje normatywne dotyczące doskonalenia programów kształcenia i ich badania z punktu widzenia założonych efektów kształcenia są w pełni poprawne i mogą być przydatne w diagnozowaniu ewentualnych słabych stron programu kształcenia.

Reasumując: Ocena efektywności systemu zapewnienia jakości kształcenia w zakresie analizy efektów kształcenia i mechanizmów służących monitorowaniu i doskonaleniu programu kształcenia, ocena przydatności tego systemu do badania zgodności programu kształcenia na danym kierunku studiów i metod jego realizacji z założonymi efektami kształcenia, a także oczekiwaniami rynku pracy jest pozytywna. Natomiast ze względu na niezbyt długi czas, jaki upłynął od wejścia w życie regulacji dotyczących Krajowych Ram Kwalifikacji, a zwłaszcza fakt, iż na wizytowanym kierunku studiów nie zakończył się jeszcze nawet pierwszy cykl kształcenia, trudno dokonać pełnej oceny dotychczasowej skuteczności systemu w diagnozowaniu słabych stron programu kształcenia. Można jednak przewidywać, że i ta ocena będzie w przyszłości pozytywna.

W kwestii upowszechniania informacji dotyczących wyników monitorowania jakości procesu kształcenia i uzyskiwanych efektów kształcenia należy zauważyć, że zgodnie z wewnętrznymi regulacjami przygotowanie zasad publikowania informacji o kształceniu w Kujawsko-Pomorskiej Szkole Wyższej w Bydgoszczy to jeden z celów działalności Uczelnianego Systemu Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia (§ 3 ust. 1 pkt 4 omówionej wyżej uchwały nr 24/2011), natomiast publikowanie wyników oceny jakości kształcenia to jedno z zadań wydziałowych Zespołów Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia (§ 9 ust. 4 pkt 3 tejże uchwały). Rozwiązania przyjęte na wizytowanym wydziale są typowe. Obejmują możliwość wglądu w stosowne dokumenty w dziekanacie oraz dostępność w wersji elektronicznej na stronie internetowej uczelni. Można by więc zasugerować zwłaszcza potrzebę organizowania specjalnych spotkań władz uczelni ze studentami.

Reasumując: ocena systemu upowszechniania informacji dotyczących wyników monitorowania jakości procesu kształcenia i uzyskiwanych efektów kształcenia, oraz wprowadzanych zmian jest zatem oceną pozytywną.

2) Czy w procesie zapewniania jakości i budowy kultury jakości uczestniczą pracownicy, studenci, absolwenci oraz inni interesariusze zewnętrzni?

Dokładna analiza poszczególnych regulacji wewnętrznych obowiązujących na wizytowanym Wydziale pozwala dostrzec unormowania udziału interesariuszy zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych. Powyżej zwrócono już uwagę na członkostwo studentów w poszczególnych zespołach zajmujących się zagadnieniami jakości kształcenia. Uczestniczą w nich również pracownicy. Interesariusze zewnętrzni natomiast nie są członkami tych gremiów, lecz zaproszeni zostali do Rady Doradczej Pracodawców, Przedsiębiorców i Samorządowców Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy (uczelnianej) oraz Wydziałowej Rady Doradczej Pracodawców, Przedsiębiorców i Samorządowców Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii KPSW w Bydgoszczy. Zgodnie z § 6 ust. 4 Uczelnianego Systemu Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia do zadań tej wydziałowej rady należy pomoc przy opracowaniu i modyfikowaniu programów kształcenia na poszczególnych kierunkach studiów w zakresie zgodności kierunkowych efektów kształcenia z potrzebami rynku pracy oraz przygotowania absolwentów do rynku pracy, pomoc przy organizowaniu staży i praktyk zawodowych, a także udział przy tworzeniu planów studiów i programów kształcenia dla profilu praktycznego, w tym pomoc przy organizacji praktyk zawodowych.

Reasumując: ocena udziału interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych w procesie zapewnienia jakości kształcenia i działań podejmowanych przez jednostkę, mających aktywizować uczestników i beneficjentów procesu kształcenia do podnoszenia jego jakości

jest pozytywna. Dotyczy to również stopnia zainteresowania studentów jakością kształcenia i ich wpływu na tę jakość oraz roli przedstawicieli studentów w organach kolegialnych Uczelni i Wydziału w procesie optymalizacji osiąganych efektów kształcenia i ich dostosowywania do aktualnego poziomu wiedzy i wymagań otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym rynku pracy.

Z raportu samooceny wynika, że jest to pierwsza ocena jakości kształcenia na wizytowanym kierunku studiów, nie zakończył się też jeszcze nawet pierwszy cykl kształcenia, a zatem nie można odnieść się do stopnia realizacji zaleceń sformułowanych poprzednio, ani ocenić dokonanych zmian i ich efektów.

Nie ma też żadnych informacji o dokonaniu oceny kierunku, czy też akredytacji wizytowanej jednostki przez zagraniczną instytucję akredytacyjną, a zatem nie można przedstawić stanowiska w sprawie wykorzystania wyników tej oceny w podnoszeniu jakości kształcenia.

Tabela nr 1 Ocena możliwości realizacji zakładanych efektów kształcenia.

Zakładane efekty kształcenia	Program i plan studiów	Kadra	Infrastruktura dydaktyczna/ biblioteka	Działalność naukowa	Działalność międzynarodowa	Organizacja kształcenia
wiedza	+	+	+	+	+	+
umiejętności	+	+	+	+	+	+
kompetencje społeczne	+	+	+	+	+	+

+ - pozwala na pełne osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

+/- - budzi zastrzeżenia- pozwala na częściowe osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

-- nie pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Jednostka wypracowała strukturę zarządzania kierunkiem studiów oraz dokonuje ocen efektów kształcenia; wyniki tej oceny stanowią podstawę rewizji programu studiów oraz metod jego realizacji zorientowanej na doskonalenie jakości jego końcowych efektów,*
- 2) W procesie zapewniania jakości i budowy kultury jakości kształcenia uczestniczą pracownicy, studenci oraz inni interesariusze zewnętrzni.*

9. Podsumowanie

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

L.p.	Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
		wyróżniająco	w pełni	znacząco	częściowo	niedostatecznie
1	koncepcja rozwoju kierunku		X			
2	cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji		X			
3	program studiów		X			
4	zasoby kadrowe		X			
5	infrastruktura dydaktyczna		X			
6	prowadzenie badań naukowych ¹		X			
7	system wsparcia studentów w procesie uczenia się		X			
8	wewnętrzny system zapewnienia jakości		X			

Ocena możliwości uzyskania zakładanych efektów kształcenia i rozwoju ocenianego kierunku w wizytowanej jednostce oraz zapewnienia wysokiej jakości kształcenia, a także wskazanie obszarów nie budzących zastrzeżeń, w których wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia jest wysoce efektywny oraz obszarów wymagających podjęcia określonych działań (uzasadnienie powinno odnosić się do konstatacji zawartych w raporcie, zawierać zalecenia).

Generalnie, wszystkie kryteria oceny programowej zostały zrealizowane w pełni. Świadczy o dobrym funkcjonowaniu wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia i jest mocną stroną ocenianego kierunku.

¹ Ocena obligatoryjna jedynie dla studiów II stopnia i jednolitych magisterskich.

Koncepcja kształcenia w ramach ocenianego kierunku studiów nawiązuje do misji Uczelni i strategii rozwoju jednostki. Uczelnia i Wydział współdziałały z interesariuszami wewnętrznymi (w tym z pracownikami i ze studentami kierunku) i zewnętrznymi przy opracowywaniu koncepcji kształcenia w ramach kierunku „prawo”. Zakładane przez Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii KPSW efekty kształcenia na kierunku prawo są zgodne z Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego oraz z koncepcją rozwoju kierunku. Efekty kształcenia są sformułowane w sposób zrozumiały i pozwalający na opracowanie przejrzystego systemu ich weryfikacji. System weryfikacji efektów kształcenia jest prawidłowy. Obejmuje wszystkie zakładane efekty, zapewnia odpowiedni sposób standaryzacji ocen. Kryteria oceny w czasie toku nie budzą ich wątpliwości.

Realizacja programu umożliwia osiągnięcie efektów kształcenia. System ETCS jest właściwie skonstruowany i działa prawidłowo. Wydział zapewnia odpowiednie możliwości indywidualizacji procesu kształcenia. Sekwencyjność przedmiotów, ciągły rozwój umiejętności w ich odczuciu są odpowiednie i ułatwiają im wejście na rynek pracy po zakończonej edukacji. Efekty kształcenia, treści programowe, formy i metody dydaktyczne tworzą spójną całość.

Liczba pracowników naukowo-dydaktycznych i struktura ich kwalifikacji w pełni umożliwiają osiągnięcie założonych celów kształcenia i efektów realizacji danego programu. Dorobek naukowy i kwalifikacje dydaktyczne kadry, zwłaszcza tworzącej minimum kadrowe, są w pełni adekwatne do realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia. Wymogi dotyczące minimum kadrowego są spełnione.

Jednostka prowadzi politykę kadrową sprzyjającą podnoszeniu kwalifikacji i zapewnia pracownikom warunki rozwoju naukowego i dydaktycznego.

Uczelnia zapewnia bazę materialną, niezbędną do osiągnięcia końcowych efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów. Baza dydaktyczna służąca realizacji procesu kształcenia na ocenianym kierunku studiów jest w pełni dostosowana do możliwości osiągnięcia deklarowanych efektów kształcenia, w szczególności w zakresie wyposażenia sal wykładowych i pracowni oraz zapewnienia dostępu do komputerów, Internetu i specjalistycznego oprogramowania. Biblioteka i dostęp do literatury naukowej spełniają wymagane kryteria. Baza dydaktyczna służąca realizacji procesu kształcenia na ocenianym kierunku studiów jest dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Rezultaty prowadzonych badań naukowych są wykorzystywane w procesie kształcenia. Jednostka stwarza studentom możliwość przygotowania do uczestnictwa w badaniach naukowych. Wpływ współpracy naukowej i badawczej z innymi uczelniami lub instytucjami z otoczenia gospodarczego i społecznego na proces dydaktyczny jest pozytywny.

Zasady i procedury rekrutacji studentów są przejrzyste, uwzględniają zasadę równych szans i zapewniają właściwą selekcję kandydatów na kierunek „prawo” w stopniu wynikającym z wymagań stawianych studentom kierunku i oczekiwań formułowanych wobec jego absolwentów.

W opinii studentów system kształcenia na kierunku „prawo” jest częściowo zorientowany na ich oczekiwania oraz systematyczne pogłębianie wiedzy i rozwijanie umiejętności. Studenci zgłosili uwagi do programu studiów, zwracając uwagę na zbyt małą liczbę godzin przeznaczonych na realizację głównych przedmiotów. W opinii studentów poziom kształcenia umożliwia im uzyskanie kwalifikacji zawodowych, pozwalających podjęcie pracy w charakterze prawnika na lokalnym rynku. Studenci są informowani o zasadach zaliczania przedmiotów, są im także udostępniane karty przedmiotów zawierające zasady formułowania ocen, wykaz tematów oraz literaturę.

Uczelnia zapewnia studentom możliwość udziału w programach wymiany międzynarodowej oraz należycie informuje o istniejących możliwościach. Studenci nie uczestniczą w programach wymiany międzynarodowej umożliwiających odbycie części studiów na uczelni

zagranicznej. Studenci uzasadniają to przede wszystkim niedostateczną znajomością języka obcego oraz zobowiązaniami poza uczelnią (m.in. praca zawodowa, rodzina). Studenci uczestniczą w zajęciach z języka obcego nowożytnego na zróżnicowanym poziomie. Studenci wiedzą czym są i do czego służą ECTS. Uważają także, że ich przydział jest adekwatny do czasu niezbędnego do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia.

Uczelnia zapewnia studentom opiekę dydaktyczno-naukową oraz odpowiednie warunki materialne. Studenci są właściwie reprezentowani w organach kolegialnych Uczelni. W opinii studentów kadra dydaktyczna jest kompetentna i pomocna, a obsługa administracyjna przyjazna. Studenci są poinformowani o możliwości ubiegania się i korzystają z pomocy ze środków Funduszu Pomocy Materialnej. Organizacje studenckie, w tym samorząd studencki otrzymują właściwe wsparcie merytoryczne i finansowe na rzecz rozwoju społecznego, zawodowego i kulturalnego studentów.

Jednostka wypracowała strukturę zarządzania kierunkiem studiów oraz dokonuje ocen efektów kształcenia; wyniki tej oceny stanowią podstawę rewizji programu studiów oraz metod jego realizacji zorientowanej na doskonalenie jakości jego końcowych efektów. W procesie zapewniania jakości i budowy kultury jakości kształcenia uczestniczą pracownicy, studenci oraz inni interesariusze zewnętrzni.

Zalecenia Zespołu oceniającego odnoszą się w związku z powyższym do kwestii proporcji między treściami kształcenia ogólnego i treściami ściśle związanymi z instytucjami prawa. Zespół zaleca rozszerzenie liczby godzin przewidzianych na realizację przedmiotów poświęconych kształceniu w zakresie poszczególnym dogmatyk gałęzi prawa, co mogłoby odbyć się kosztem przedmiotów obieralnych. Aktualnie program studiów przewiduje dużą liczbę przedmiotów o wąskim zakresie tematycznym, co ma miejsce kosztem przedmiotów wiodących dla wykształcenia prawniczego. Także wymiar niektórych przedmiotów ogólnych mógłby zostać zmniejszony, a wymiar przedmiotów typowo prawniczych zwiększony. Wskazana jest eliminacja pewnych powtórzeń treści w konstrukcji programu kształcenia, np. treści zajęć „nauka o państwie” w dużej mierze stanowią powtórzenie treści z prawoznawstwa i prawa konstytucyjnego.